

Sportondernemers

Een selectie uit de Monitor Sport en corona III – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.

Redactie

Ine Pulles

Peter van Eldert

Peter Nafzger

Hugo van der Poel

Oplegger hoofdstuk 4 – Sportondernemers

Dit document bevat het hoofdstuk ‘Sportondernemers’ uit de Monitor Sport en corona III - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor sportondernemers. Het hoofdstuk over de (financiële) gevolgen voor de fitnessbranche, golfbranche, zwembadbranche, hippische sport en overig aanbod. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de Monitor Sport en corona III, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is [hier](#) te vinden.

Achtergrond Monitor Sport en corona III

In de Monitor Sport en corona III worden de data en kennis gebundeld over de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector die eind april 2021 beschikbaar zijn. We brengen de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport- en beweeggedrag en voor de organisatie en financiering van de sport in Nederland in beeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, de ondersteuningsstructuur, topsport, sportevenementen en betaald voetbal. De nadruk ligt op nieuwe data en kennis sinds eind november 2020. Wat tot dan bekend was, is gepubliceerd in de eerste twee uitgaven van de Monitor Sport en corona. De eerste twee monitoren Sport en corona¹² zijn respectievelijk begin juli 2020 en eind november 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd. De insteek van deze derde monitor is te komen tot een zo goed mogelijke schatting van het omzetverlies en de directe schade voor de diverse deelsectoren van de sportsector.

De Monitor Sport en corona III, uitgevoerd door het Mulier Instituut, is de derde overzichtsstudie in een serie monitors vanuit het kennisconsortium Sport en corona. In dit consortium hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Met als belangrijkste opdracht voor het Mulier Instituut om de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sport te monitoren. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform www.sportencorona.nl ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

¹ Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). [Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

² Poel, H. van der, Nafzger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). [Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

4. Sportondernemers

Peter Nafzger, Peter van Eldert en Jo Lucassen

De veerkracht van sportondernemers is het afgelopen jaar zwaar op de proef gesteld. Vanwege de coronamaatregelen moest de dienstverlening lange tijd worden gestaakt, met als gevolg omzet- en inkomensverlies voor veel sportondernemers.³ Een deel van de ondernemende sportaanbieders moest in mei 2021 nog steeds de deuren gesloten houden.

Dit hoofdstuk gaat over drie zaken: 1) de manier waarop sportondernemers omgaan met de coronamaatregelen, 2) welke steunmaatregelen er zijn voor sportondernemers en 3) wat de financiële gevolgen van de coronacrisis zijn voor sportondernemers. Hierbij vindt een verdieping plaats in vier sectoren: fitness, golf, hippische sport en zwemmen.

4.1 Sportondernemers in vogelvlucht

Onder het aanbod van sportondernemers scharen wij aanbieders met een winstoogmerk of commercieel verdienmodel. Een groot deel van deze sportondernemers is aangesloten bij brancheorganisaties, maar dit verschilt per branche. In sommige branches is het grootste deel van de sportondernemers aangesloten, terwijl dit binnen andere branches slechts een beperkt deel is.

De verschillende brancheorganisaties hebben zich verenigd in een samenwerkingsverband genaamd het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS). Bij het POS zijn begin 2021 de brancheorganisaties van de volgende ondernemende sportaanbieders aangesloten:

1. Airsoftcentra
2. Biljartcentra
3. Budosportscholen
4. Buitensportbedrijven
5. Dansscholen
6. Fitnesscentra
7. Golfbanen
8. Hippische sportcentra
9. Klim- en bergsportcentra
10. Skatecentra
11. Ski indoorcentra
12. Squashcentra
13. Vechtsportcentra
14. Watersportcentra
15. Yogacentra
16. Zwembaden

³ Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). [*Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.*](#) Utrecht: Mulier Instituut.

Tabel B3.1 (bijlage 3) bevat een overzicht van deze sectoren met daarbij enkele kerncijfers.⁴ Volgens schattingen van het POS vertegenwoordigen de verschillende categorieën samen ruim 13.000 bedrijven, waar bijna 117.000 medewerkers werken (bijlage 3, tabel B3.1).⁵ Het totale aantal lidmaatschappen bij sportondernemers is vergelijkbaar met dat van lidmaatschappen bij sportverenigingen. In 2018 was 23 procent van de Nederlandse bevolking (6 jaar en ouder) lid bij een commerciële sportaanbieder.⁶ Daarnaast hebben sportondernemers niet alleen te maken met leden, maar ook met ongebonden sporters, bijvoorbeeld mensen die een kaartje kopen in een zwembad.

Bevraging onder leden van het POS

Om inzicht te krijgen in de financiële gevolgen van de coronacrisis hebben we in de eerste en tweede Monitor Sport en corona de brancheorganisaties die aangesloten zijn bij het POS gevraagd een beargumenteerde schatting te maken van de omzetsderving en kostenbesparing als gevolg van de coronacrisis. Deze schattingen proberen we in de huidige en komende Monitor Sport en corona verder te concretiseren aan de hand van realisaties. Om deze realisaties uit te vragen heeft het Mulier Instituut, in samenwerking met het POS, een vragenlijst samengesteld die via de brancheorganisaties naar de aangesloten sportondernemers is gestuurd. In de vragenlijst komen naast de financiële gevolgen ook de gevolgen voor het klanten- en personeelsbestand aan bod. Verder wordt een doorkijk gegeven met de verwachtingen voor de komende tijd.

De meeste brancheorganisaties aangesloten bij het POS hebben deelgenomen aan deze eerste collectieve peiling. NL Actief (fitnesscentra) en NVG (golfbanen) hebben recent zelf een eigen peiling gedaan onder hun leden. Wij benutten deze data, en zij hebben dus niet deelgenomen aan de eerste peiling van de POS-vragenlijst. Daarnaast heeft de FNRS een eigen studie uitgevoerd naar de financiële effecten van de coronacrisis op de hippische sportcentra.

Het streven is om voor de volgende Monitor Sport en corona de peiling via POS te herhalen en deze ook uit te zetten via de brancheorganisaties die bij de eerste peiling nog niet mee hebben gedaan. Daarnaast nemen we de lessen uit deze eerste dataverzameling mee om de respons van de volgende peiling te vergroten.

4.2 Fitnesscentra

Beperkende maatregelen

Van 14 december 2020 tot 19 mei 2021 waren alle sportscholen en fitnesscentra in Nederland gesloten. Dankzij de oplopende vaccinatiegraad en het dalende r-getal zijn sportscholen en fitnesscentra sinds 19 mei 2021 weer gedeeltelijk open, indien zij kunnen voldoen aan de coronarichtlijnen.⁷ Dat betekent wederom werken met reserveringssystemen en maximaal dertig sporters per tijdslot per ruimte, zodat de toe- en doorstroom zo goed mogelijk gereguleerd kunnen worden in sportscholen en fitnesscentra. Verder

⁴ Enkele sectoren zijn wat uitgebreider beschreven in de eerste Monitor Sport en corona.

⁵ Op basis van de indeling naar typen bedrijven en de schattingen van brancheorganisaties is de verwachting dat sommige categorieën bedrijven overlap met elkaar vertonen, waaronder in aantal bedrijven en aantal medewerkers.

⁶ RIVM (2021). [kernindicatoren/clublidmaatschap](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

⁷ EFCO (2021). [European Fitness Club Opening / www.europeactive.eu](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

nemen de sportscholen extra hygiënemaatregelen en stuurt het personeel actief aan op het desinfecteren van handen en gebruikte fitnessapparaten. Bovendien moeten sporters anderhalve meter afstand houden en een mondkapje dragen in de sportschool. Het mondkapje mag af tijdens het sporten. Groepslessen zijn sinds 5 juni weer toegestaan. Tijdens het sporten hoeven sporters onderling niet langer anderhalve meter afstand te houden als dit nodig is voor de sportbeoefening. Daarnaast mogen er vijftig sporters tegelijkertijd in dezelfde ruimte sporten en zijn kleedkamers, douches en kantines weer toegestaan.

In heel Europa is eenzelfde beweging gaande. Zo zijn op 26 april 2021 in Portugal, IJsland, Kroatië, Cyprus, Malta, Bulgarije en delen van het Verenigd Koninkrijk (Schotland en Engeland) de deuren van de sportscholen geopend.⁸ In mei zijn onder andere Denemarken, Nederland en Italië hierbij aangesloten, in juni volgen Frankrijk, Ierland en België. Duitsland moet nog met een openingsdatum komen.

Gevolgen coronacrisis voor fitnessbranche

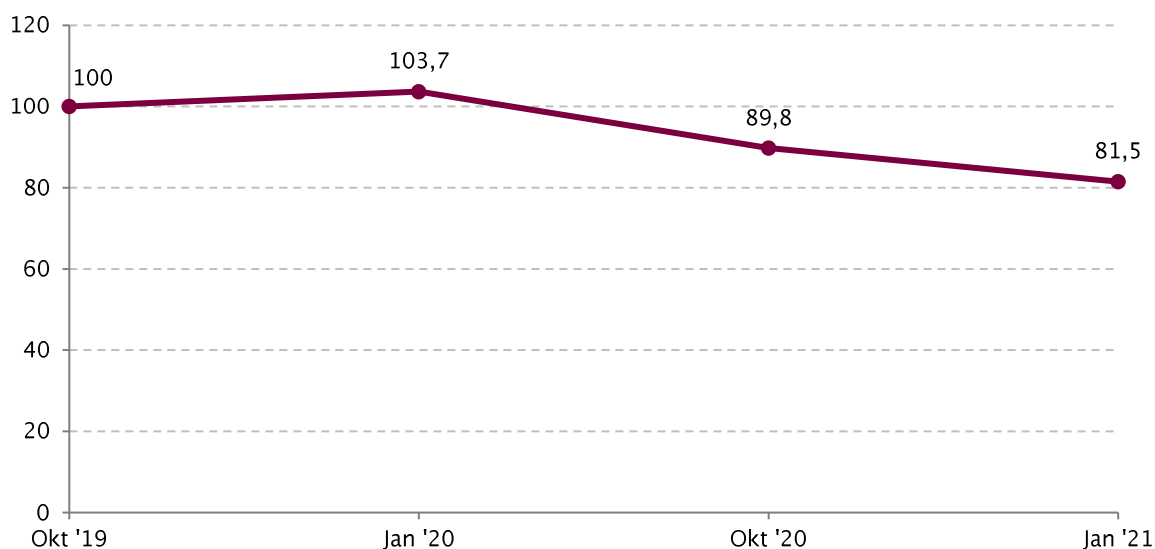
Ledenontwikkeling

Op basis van een peiling van NL Actief uit februari 2021 (met een respons van n=128) is het mogelijk om de ledenontwikkeling, de omzetontwikkeling, het gebruik van steunmaatregelen, incasseringen en storneringen binnen de fitnessbranche in kaart te brengen.

Voorafgaand aan de coronacrisis, tussen oktober 2019 en januari 2020, nam het ledenaantal gemiddeld met bijna 4 procent toe (3,7%; figuur 4.1). In deze periode nam het ledenaantal voor bijna 70 procent van de fitnessondernemers (69,6%; niet in figuur) toe en voor ongeveer 16 procent (16,1%; niet in figuur) af. Op het meetmoment in oktober 2020 duurde de coronacrisis een half jaar en dat is te zien in het ledenaantal. Het merendeel van de fitnessondernemers (93,2%) had te maken met een afname in het ledenaantal. Ten opzichte van oktober 2019 lag het ledenaantal gemiddeld iets meer dan 10 procent lager (10,2%; figuur 4.1). Tussen oktober 2020 en januari 2021 nam het ledenaantal verder af voor het merendeel van de fitnessondernemers (95,8% van de ondernemers; niet in de figuur). Door deze verdere afname kwam het ledenaantal in januari 2021 gemiddeld 18,5 procent lager uit dan in oktober 2019, voorafgaand aan de coronacrisis. Dit duidt erop dat fitnessondernemers door de coronacrisis ongeveer een vijfde van hun leden hebben verloren.

⁸ Oxygen Consulting (2021). [Which gyms are open across Europe?](#) Geraadpleegd op 2-6-2021.

Figuur 4.1 Gemiddelde ledenontwikkeling oktober 2019 – januari 2021 bij fitnessondernemers aangesloten bij NL actief (in procenten, n=128)

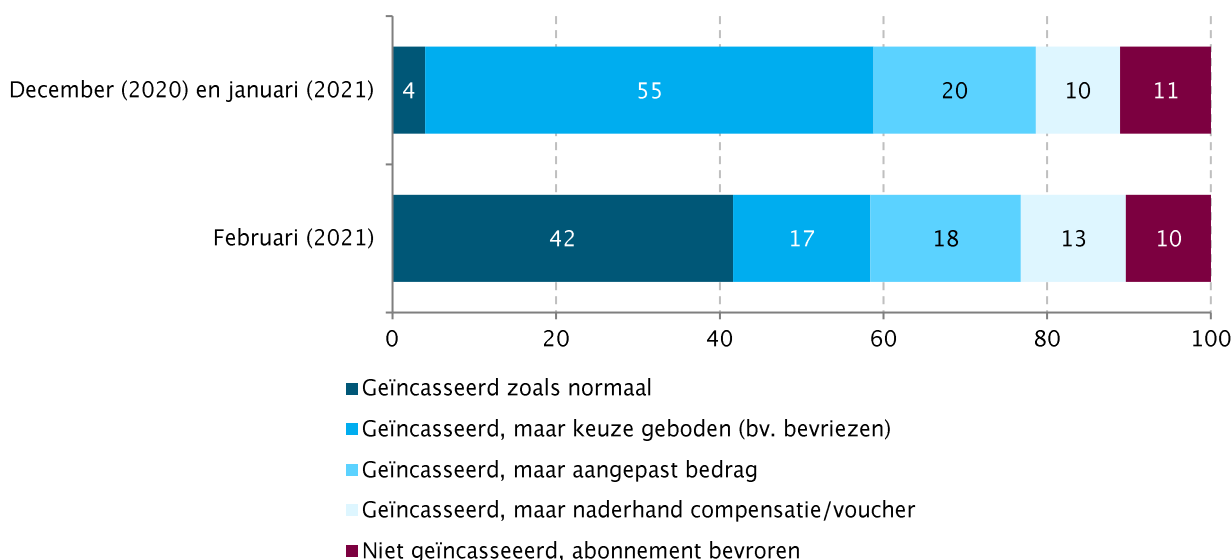
Bron: NL Actief coronapeiling, 8 februari 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Vrijwel alle fitnessondernemers (99,2%; niet in figuur) gaven aan nog meer opzeggingen te verwachten als ze langer dan tot 3 maart 2021 dicht moesten blijven. Het verdere ledenverlies werd door de fitnessondernemers geschat op gemiddeld iets meer dan 17 procent (17,5%). Inmiddels weten we dat de fitnesscentra niet open zijn gegaan voor 3 maart 2021, dus de mogelijkheid bestaat dat deze verwachtingen werkelijkheid zijn geworden.

Incasseren abonnementsgelden

De inkomsten van de fitnessondernemers kwamen niet alleen door de terugloop in leden onder druk te staan: ook de inkomsten uit de overgebleven leden liepen terug. Slechts 4 procent van de fitnessondernemers incasseerde de abonnementsgelden zoals normaal in de maanden december en januari (figuur 4.2). Meer dan de helft van de fitnessondernemers (55%) incasseerde wel, maar bood de leden ook andere opties aan, waaronder bevriezen van het abonnement. Ongeveer 11 procent van de fitnessondernemers bevroor het abonnement van de leden, vaak als reactie op vele storneringen. Ten tijde van de peiling in februari verwachtte een groot deel van de responderende fitnessondernemers (42%) in februari weer een normale incassering van de abonnementsgelden te gaan doen. Tegelijkertijd verwachtten minder fitnessondernemers (17%) de keuze voor bijvoorbeeld een bevroering van het abonnement voor te gaan stellen aan de leden.

Figuur 4.2 Abonnementsgelden geïncasseerd door fitnessondernemers in de perioden december 2020 t/m januari 2021 en februari 2021 (in procenten, n=128)

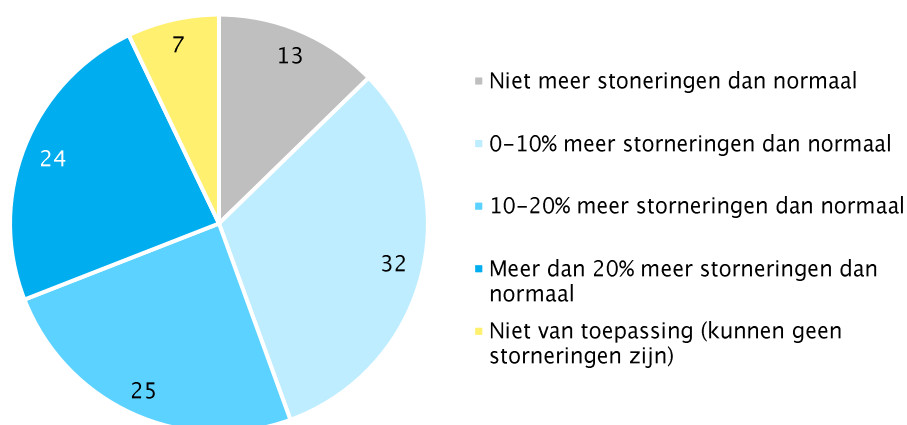

Bron: NL Actief coronapeiling, 8 februari 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Storneringen

Naast het volgen van abonnementsgelden die werden geïncasseerd tussen december 2020 en februari 2021, is ook gevraagd hoe het beeld van storneringen er in december 2020 en januari 2021 heeft uitgezien (figuur 4.3). Bijna de helft van de ondernemers (49%) heeft tenminste 10-20 procent meer storneringen dan normaal waargenomen. Bij een kwart (24%) was dit zelfs meer dan 20 procent. Bijna een derde van de ondernemers (32%) zag 0-10 procent meer storneringen en slechts 13 procent ervoer niet meer storneringen dan normaal.

Figuur 4.3 Verwachting over storneringen van leden in de maanden december 2020 en januari 2021 onder fitnessondernemers aangesloten bij NL Actief (in procenten, n=128)

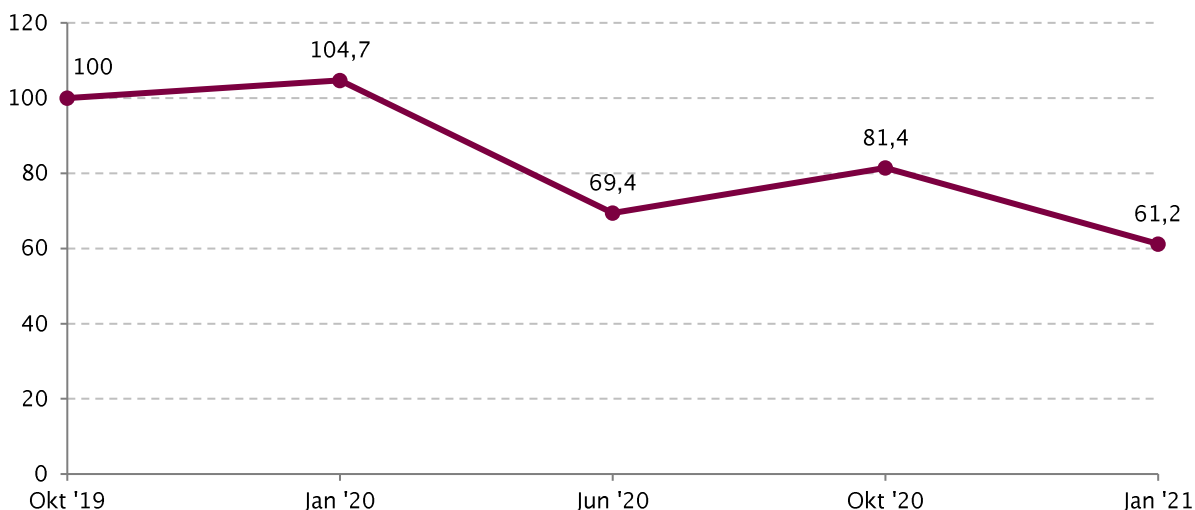
januari 2021 onder fitnessondernemers aangesloten bij NL Actief (in procenten, n=128)

Financiële gevolgen

Omzetderving

In de peiling van NL Actief zijn de fitnessondernemers voor de omzetontwikkeling over het afgelopen jaar gevraagd een inschatting te maken op dezelfde manier als voor de ledenontwikkeling. Voor vier meetmomenten (januari '20, juni '20, oktober '20 en januari '21) moesten de ondernemers de omzet uitdrukken als percentage van de omzet in oktober 2019. Net zoals voor de ledenontwikkeling nam de omzet in januari 2020 toe ten opzichte van oktober 2019 (gemiddelde toename van 4,7%; figuur 4.4). Tussen januari en juni 2020 nam de omzet, als gevolg van de coronacrisis, flink af. Vervolgens leek de omzet zich enigszins te herstellen richting oktober, maar tussen oktober 2020 en januari 2021 is wederom een flinke daling te zien.

Figuur 4.4 Gemiddelde omzetontwikkeling oktober 2019 – januari 2021 bij fitnessondernemers aangesloten bij NL actief (in procenten, n=128)

Bron: NL Actief coronapeiling, 8 februari, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Onder de aanname dat deze percentages representatief zijn voor de gehele groep fitnessondernemers kunnen we deze gebruiken om een inschatting te maken van de totale omzetderving voor de fitnessbranche. NL Actief gaat ervan uit dat onder de fitnessondernemers ongeveer 2.000 kleine studio's zitten en ongeveer 2.000 conventionele centra. Voor de kleine studio's bestaat echter de kans dat hier overlap in zit met bijvoorbeeld dans- of yogascholen. Aangezien we deze groepen nog los meenemen in paragraaf 4.6, laten we in de berekening voor de fitnesscentra deze kleine studio's buiten beschouwing en focussen we op de conventionele centra.

Naar schatting van NL Actief ligt de gemiddelde maandomzet bij conventionele centra op ongeveer 60.000 euro. Op basis van deze inschatting komt de totale jaaromzet van de hele groep uit op 1,4 miljard euro voor de conventionele centra (tabel 4.1). Deze schatting wijkt af van de totale bedrijfsopbrengsten van fitnesscentra zoals het CBS deze rapporteert in zijn statistiek Fitnesscentra (798 miljoen euro in 2019). Het is echter niet duidelijk in hoeverre de inschatting op basis van de gegevens van NL Actief en CBS op dezelfde groep betrekking heeft. In deze rapportage houden we de cijfers van NL Actief aan, maar daarbij maken we wel de opmerking dat het om een grove schatting gaat.

Tabel 4.1 Geschatte jaaromzet en omzetderving voor fitnessondernemers aangesloten bij NL Actief (in miljoenen euro's)

	Conventionele centra
Geschatte totale jaaromzet in normaal jaar	€ 1.440
Geschatte omzetderving okt 2019–jan 2021	€ 559
Geschatte omzetderving jan 2020–jan 2021	€ 626

Bron: NL Actief coronapeiling, 8 februari, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Gegeven de geschatte jaaromzet en de gemiddelde omzetontwikkeling komt de omzetderving tussen oktober 2019 en januari 2021 uit op 559 miljoen euro voor de conventionele centra (tabel 4.1). In figuur 4.4 is te zien dat voorafgaand aan de coronacrisis nog een stijging in de omzet heeft plaatsgevonden. Om het effect van de coronacrisis in kaart te brengen is het daarom beter de omzetderving tussen januari 2020 en januari 2021 te berekenen. Voor de conventionele centra komt deze geschatte omzetderving uit op 626 miljoen euro. De schatting die in de tweede Monitor Sport en corona is gedaan voor de fitnesscentra kwam lager uit, op ongeveer 464 miljoen euro. Het verschil is echter te verklaren, aangezien de schatting destijds gedaan is in november, voorafgaand aan de tweede lockdown. Omdat de fitness ook in de weken voor de tweede lockdown al dicht moest, ligt het in de lijn der verwachting dat de omzetderving in deze periode verder is opgelopen.

Kostenbesparing

Naast de omzetderving is ook de verwachting dat een deel van de kosten bespaard is in 2020 doordat de fitnesscentra een periode niet open konden. Op basis van de op dit moment beschikbare informatie is echter geen nieuwe schatting te maken van deze kostenbesparing. Daarom nemen we voor nu de schatting uit de tweede Monitor Sport en corona over. Destijds werd de totale kostenbesparing over 2020 voor de fitnesscentra geraamd op zo'n 70 miljoen euro.

Gebruik steunmaatregelen

Ondernemers in de fitnessbranche kunnen gebruik maken van de landelijke steunmaatregelen. Aangezien fitnesscentra binnen de SBI-sectorcodering een eigen code hebben (9313 Fitnesscentra), is voor een aantal van deze steunmaatregelen een uitsplitsing mogelijk naar fitnesscentra.

In totaal ontvingen fitnesscentra tot en met 28 februari 2021 zo'n 55 miljoen euro steun vanuit de NOW-regelingen (zie bijlage 2, tabel B2.1). Daarbij kwam 27 miljoen euro vanuit de NOW 1.0 (675 aanvragen), 13 miljoen euro vanuit NOW 2.0 (355 aanvragen) en 9 miljoen euro vanuit NOW 3.1 (400 aanvragen). De resterende 6 miljoen euro is tot het peilmoment aangevraagd voor de NOW 3.2 (310 aanvragen). Deze regeling stond op het peilmoment van 28 februari 2021 nog open, dus dit zijn voorlopige cijfers.

Van de TOGS-regeling maakten 1.431 fitnesscentra gebruik voor een bedrag van 5,7 miljoen euro (zie bijlage 2, tabel B2.2). De daaropvolgende TVL-regeling zorgde tot en met 28 februari 2021 in totaal voor 9 miljoen euro steun voor de fitnesscentra. Van TVL-1 en TVL Q4 2020 werd voor respectievelijk 4 en 2 miljoen euro steun aangevraagd, terwijl TVL Q1 2021 voorlopig op 3 miljoen euro staat. Net als NOW 3.2 stond TVL Q1 2021 op het peilmoment van 28 februari 2021 nog open, waardoor het voor deze regeling voorlopige cijfers zijn.

4.3 Golfbanen

Beperkende maatregelen

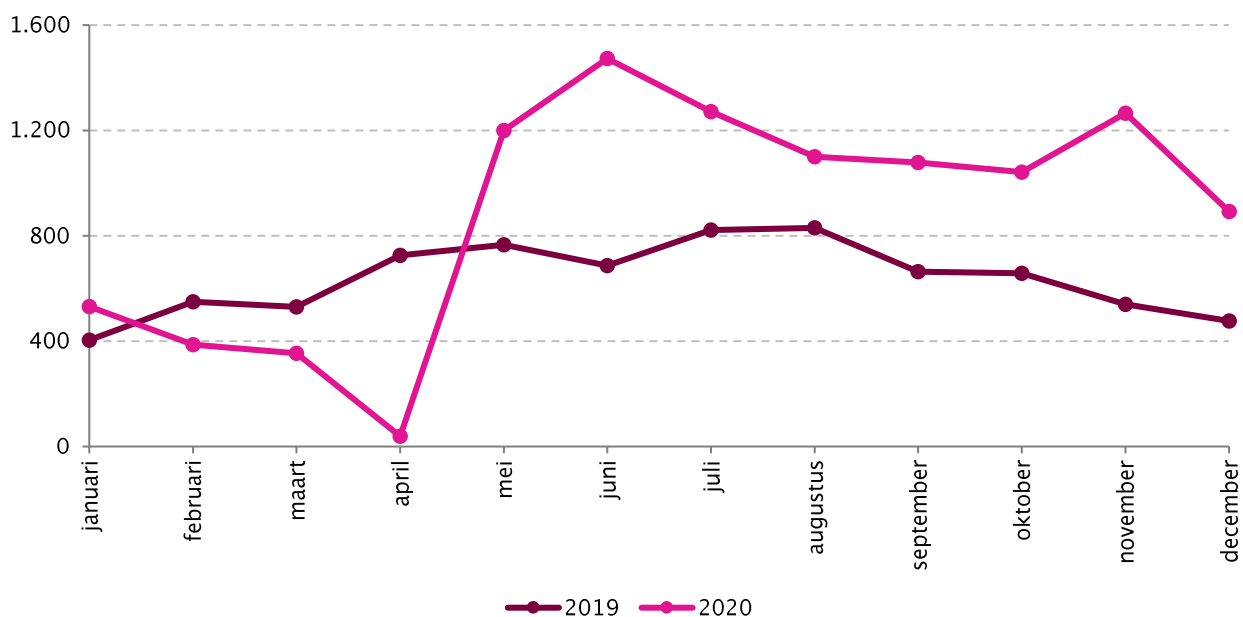
Vanaf 11 mei 2020 was sporten in de buitenruimte op anderhalve meter afstand weer toegestaan. Hieronder viel ook het golfen op een golfbaan. Het wordt gezien als individuele sport in de buitenruimte, waardoor golfbanen daarna niet meer dicht zijn geweest. Na de persconferentie van 14 november 2020 mocht de groepsgrootte niet groter zijn dan twee personen bij uitoefening van sport. Conform deze maatregel werd de maximale *flight*-grootte op golfbanen (wederom) beperkt tot twee personen. Sinds 16 maart 2021 mogen weer maximaal vier mensen van 27 of ouder 'met elkaar' buiten sporten, mits zij daarbij onderling anderhalve meter afstand houden. Hierdoor mogen ook de *flights* op de golfbaan weer uit vier volwassenen bestaan. Inmiddels is dit verder verruimd en hoeven sporters geen anderhalve meter afstand te houden indien dat voor de sportbeoefening nodig is. Ook mogen de terrassen van golfbanen onder voorwaarden weer open. Terrassen kunnen open van 6.00 uur tot 22.00 uur. Het maximale aantal gasten op een terras is vijftig. Er zijn vaste zitplaatsen en zelfbediening is niet toegestaan. Aan een tafel zitten maximaal twee personen op anderhalve meter afstand, tenzij het gaat om personen uit hetzelfde huishouden en kinderen tot en met 12 jaar. In die gevallen mogen meer mensen aan tafel.

Gevolgen coronacrisis voor golfbranche

Aangezien veel binnensportaccommodaties verplicht hun dienstverlening moesten staken, kreeg sporten en bewegen in de buitenruimte bijzonder veel aandacht. Mede hierdoor heeft ook golf veel aandacht gekregen. Ondanks de coronacrisis hebben de golfbanen in 2020 flink vol gestaan, en dit is met name te danken aan de leden met speelrecht. Nadat de golfbanen in april 2020 grotendeels dicht waren, konden ze in mei 2020 weer gebruikt worden en schoot het gemiddelde aantal gespeelde rondes door vaste leden omhoog (figuur 4.5). Zo speelden de vaste leden alleen in de maand mei al meer dan 50 procent (57%; niet in figuur) meer rondes dan in dezelfde maand in 2019. Deze stijging in het gemiddelde aantal gespeelde rondes ten opzichte van 2019 bleef tot en met december naar voren komen. Dit lijkt te zorgen voor een verdringing van de losse kaartverkoop (*greenfees*). Tussen mei en oktober werden namelijk minder rondes vanuit de losse kaartverkoop gespeeld dan in 2019 (figuur 4.6).

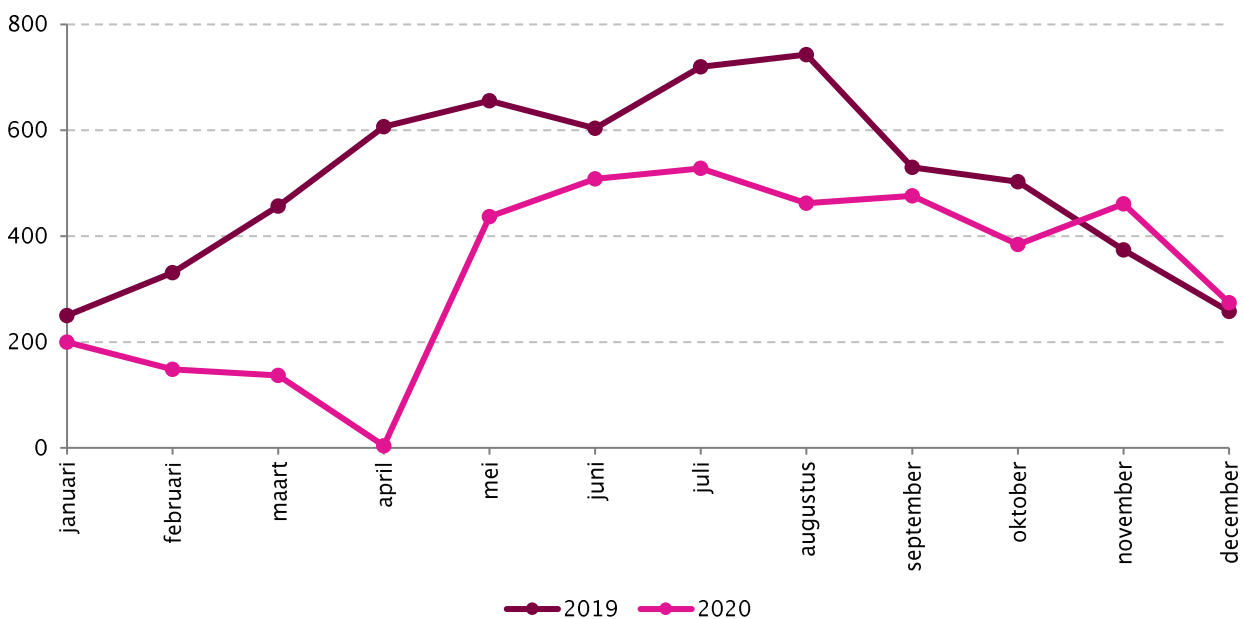
De toename in het gemiddelde aantal gespeelde rondes door vaste spelers is positief voor de leden van golfclubs, omdat zij veel konden spelen, maar minder positief voor de exploitanten. Door de verdringing van de losse kaartverkoop haalden zij minder inkomsten uit losse kaartverkoop. De inkomsten van vaste leden zijn niet afhankelijk van het aantal rondes dat gespeeld wordt.

Figuur 4.5 Gemiddelde aantal gespeelde rondes op basis van speelrecht (lidmaatschappen) op een lus van negen holes, 2019 en 2020 (in absolute aantallen)

Bron: De Nederlandse Vereniging van Golfaccommodaties (NVG, registraties), 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Figuur 4.6 Gemiddelde aantal gespeelde rondes op basis van losse kaartverkoop (greenfees) op een lus van negen holes, 2019 en 2020 (in absolute aantallen)

Bron: De Nederlandse Vereniging van Golfaccommodaties (NVG, registraties), 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Gevolgen van de coronacrisis voor activiteiten op golfbanen

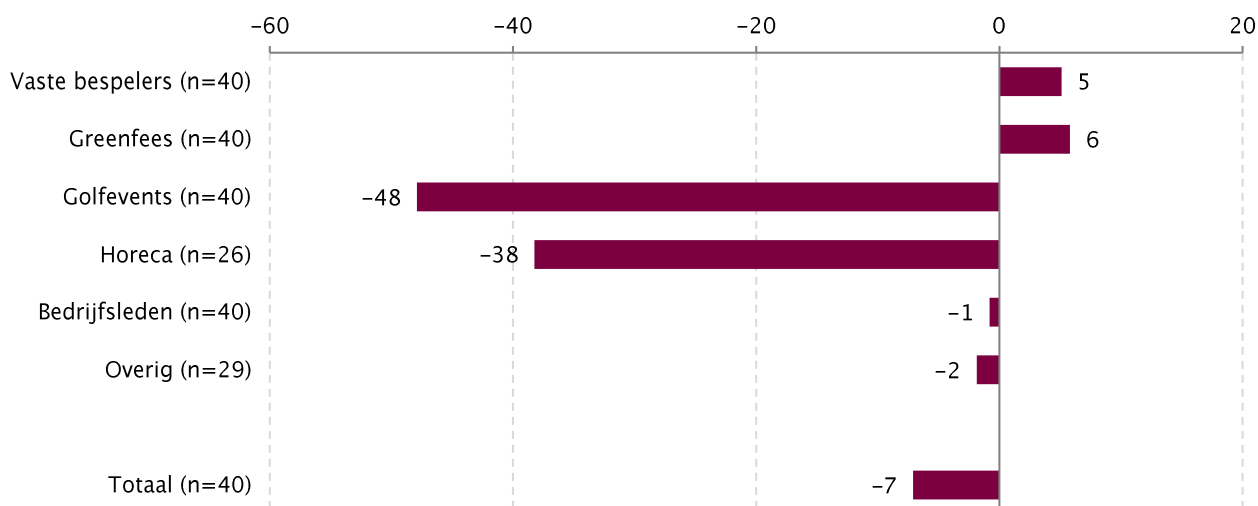
De Nederlandse Golf Federatie (NGF) heeft in de periode van sluiting alternatief aanbod voor golfers georganiseerd, zoals een online training en een webinar.⁹ De Nederlandse Vereniging van Golfaccommodaties (NVG) en de NGF hebben hiervoor het Protocol Verantwoord Sporten en Golf opgesteld en gecommuniceerd, naar voorbeeld van het Protocol Verantwoord Sporten van het POS.¹⁰ Hierin staat onder andere beschreven dat horeca en kleedkamers gesloten zijn. Op veel golfbanen zijn looproutes aangelegd.

Financiële gevolgen

Omzetderving

In februari 2021 heeft de NVG onder haar leden een eigen peiling uitgezet naar de gevolgen van de coronacrisis. De helft van de golfondernemers zag de omzet in 2020 dalen ten opzichte van 2019 (niet in figuur). 28 procent zag de omzet stijgen, en bij de overige 23 procent bleef de omzet ongeveer gelijk. Gemiddeld kwam de omzetontwikkeling van 2020 ten opzichte van 2019 uit op een verlies van zo'n 7 procent (7,1%; figuur 4.7). De omzetderving kwam met name voort uit het omzetverlies voor golfevents (gemiddeld 48% omzetverlies) en horeca (gemiddeld 38% omzetverlies).

Figuur 4.7 Gemiddelde procentuele verandering in de omzet voor golfondernemers, 2020 ten opzichte van 2019 (in procenten)

Bron: Peiling NVG (vragenlijst verspreid onder leden), februari 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Om een schatting te kunnen maken van de gemiddelde jaaromzet van een golfbaan gebruikt de NVG de resultaten uit het zogeheten GOSTA-rapport dat Horwath HTL in samenwerking met de NVG elke vijf jaar opstelt. In de GOSTA worden verschillende GolfbaanSTATistieken in kaart gebracht, waaronder ook de gemiddelde omzet. Op basis van de meest recente GOSTA-rapportage schat de NVG dat de gemiddelde jaaromzet van een golfbaan ongeveer 2,2 miljoen euro bedraagt. Bij de NVG zijn 140 golfbanen aangesloten en in totaal zijn er naar schatting (van NVG) ongeveer 200 golfbanen in Nederland. Uitgaande

⁹ NGF (2021). [over-golf/online-trainingen](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁰ POS (2020). [Protocol Verantwoord Sporten](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

van de gemiddelde jaaromzet per golfbaan brengt dit de totale jaaromzet van alle golfbanen op een bedrag van 448 miljoen euro (tabel 4.2).

Tabel 4.2 Geschatte jaaromzet en omzetderving golfondernemers in 2020 (in miljoenen euro's en procenten)

	Totaal NVG-leden	Totaal golfbanen
Geschatte jaaromzet (zonder coronamaatregelen, in miljoenen euro's)	€ 313,9	€ 448,4
Procentuele omzetderving (in procenten)	7,1%	7,1%
Absolute omzetderving (in miljoenen euro's)	€ 22,3	€ 31,8

Bron: Peiling NVG (vragenlijst verspreid onder leden), februari 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

Op basis van de geschatte jaaromzet en procentuele omzetderving over 2020 kan een inschatting gemaakt worden van de absolute omzetderving. Voor de NVG-leden komt dit in totaal uit op zo'n 22,3 miljoen euro (tabel 4.2). Nemen we alle golfbanen volgens de schatting van NVG, dan komt de omzetderving over 2020 uit op 31,8 miljoen euro.

In de vorige Monitor Sport en corona kwam deze geschatte omzetderving iets hoger uit, op 43 miljoen euro. Dit was echter een schatting van het POS, terwijl de schatting in dit rapport voortkomt uit een peiling onder de golfondernemers zelf. De schattingen werden daarnaast op verschillende momenten gedaan: de schatting van het POS in november 2020 en de huidige peiling van de NVG in februari 2021. Deze verschillen tussen beide manieren van meten kunnen een verklaring zijn voor het verschil in geschatte omzetderving.

Kostenbesparing

Vooralsnog is het lastig in te schatten hoeveel kosten de golfbanen in 2020 bespaard hebben. Wel geeft de NVG aan dat de meeste lasten voor golfbanen vaste lasten en onderhoud zijn, kosten die grotendeels doorgelopen ondanks de coronacrisis. Mogelijk is met name op de inkoop voor de horeca een deel van de kosten bespaard. Een deel van de golfbanen heeft de horeca uitbesteed aan een andere partij. Hierdoor worden de inkoopkosten niet gedragen door de golfbanen en kan niet op inkoop bespaard worden. Kortom, de kostenbesparing zal beperkt zijn.

Om toch een voorzichtige inschatting te maken van de kostenbesparing door de golfbanen gaan we ervan uit dat een deel van de inkoopkosten van horeca is bespaard en hanteren we een bandbreedte. Uit het GOSTA-rapport komt naar voren dat de inkoop van horeca zo'n 32 procent van de horecaomzet bedraagt. Vergeleken met de totale omzet bedraagt deze inkoop van de horeca daarmee ongeveer 10 procent van de omzet. Gegeven het bovengenoemde punt rondom het uitbesteden van de horeca door golfbanen en het feit dat de golfbanen een groot deel van het jaar nog open konden, gaan we ervan uit dat de kostenbesparing niet deze volledige 10 procent bedraagt. We kiezen ervoor om voor de kostenbesparing een lagere bandbreedte tussen 1 en 3 procent te hanteren. In tabel 4.3 wordt gevisualiseerd hoeveel de kostenbesparing vervolgens in absolute euro's zal bedragen gegeven deze bandbreedte.

Tabel 4.3 Geschatte jaaromzet en kostenbesparing golfondernemers in 2020 (in miljoenen euro's en procenten)

	Totaal NVG leden	Totaal alle golfbanen
Geschatte jaaromzet (in miljoenen euro's)	€ 313,9	€ 448,4
Procentuele kostenbesparing (in procenten van de omzet)		
Minimum	1%	1%
Maximum	3%	3%
Absolute kostenbesparing (in miljoenen euro's)		
Minimum	€ 3,1	€ 4,5
Maximum	€ 9,4	€ 13,5

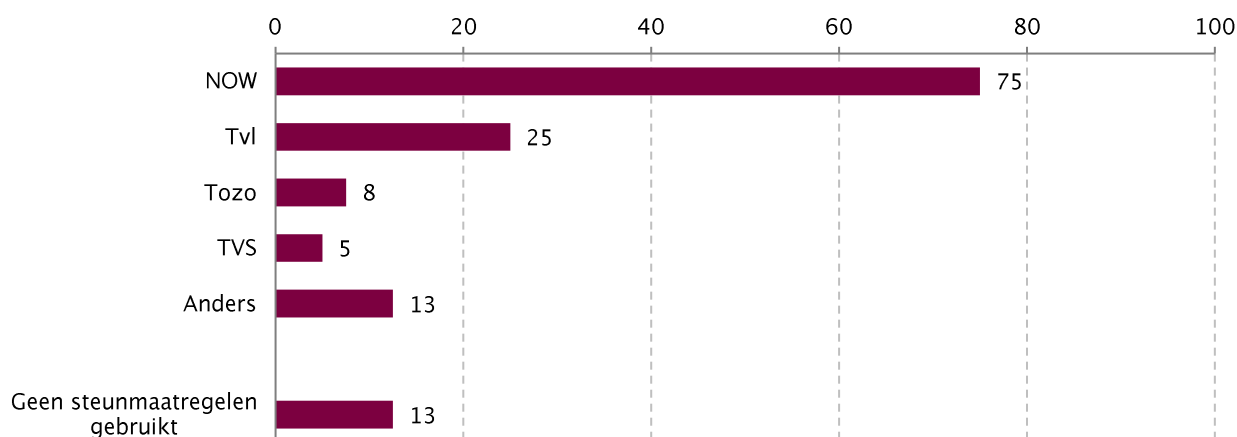
Op basis van de eerder geschatte jaaromzet en de besproken bandbreedte komt de kostenbesparing voor de golfbanen aangesloten bij de NVG tussen de 3,1 en 9,4 miljoen euro te liggen (tabel 4.3). Voor alle golfbanen komt de kostenbesparing uit op een bedrag tussen de 4,5 en 13,5 miljoen euro.

Gebruik steunmaatregelen

Golfbanen kunnen gebruik maken van de landelijke steunmaatregelen. Golfbanen vallen echter binnen een algemene SBI-code: 93119 overige sportaccommodaties. Hierdoor is het niet mogelijk om op basis van landelijke registratiecijfers een uitsplitsing te maken naar de steunmaatregelen voor golfbanen.

Uit de peiling van de NVG komt naar voren dat het merendeel van de responderende golfondernemers in 2020 gebruik heeft gemaakt van de NOW-regeling (75%, figuur 4.8). Uit de peiling is echter niet op te maken of het hierbij gaat om NOW 1.0, NOW 2.0, NOW 3.1 of alle drie. Een kwart van de golfondernemers heeft volgens de peiling gebruik gemaakt van de TVL, waarbij wederom niet te zeggen is om welke specifieke TVL-regeling het gaat (TVL-1 of TVL Q4 2020). Overige regelingen die gebruikt zijn door de ondernemers zijn de Tozo (8%) en de TVS (5%). Uit de antwoordoptie 'anders, namelijk' kwamen daarnaast ook de regelingen TASO, TOGS en uitstel van belastingbetaling naar voren. Overigens geeft zo'n 13 procent van de golfondernemers aan geen gebruik te hebben gemaakt van steunmaatregelen in 2020.

Figuur 4.8 Gebruik van steunmaatregelen tot en met februari 2021 door golfondernemers (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=40)

Bron: Peiling NVG (vragenlijst verspreid onder leden), februari 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

4.4 Hippische sportcentra

Beperkende maatregelen

Voor de paardensportaccommodaties geldt op een aantal fronten een uitzondering op de beperkende maatregelen van 14 november 2020. Alle lessen en (sport)activiteiten werden aanvankelijk stopgezet.¹¹ Stapsgewijs worden de beperkende maatregelen voor de hippische sport versoepeld. Vanaf 17 december werd de topsportcompetitie weer toegestaan, onder strikte voorwaarden. Zogenaamde FEI-wedstrijden (Fédération Equestre Internationale) zijn toegestaan in Nederland mits vooraf toestemming is gevraagd aan de betreffende gemeente of veiligheidsregio.¹² Na 22 januari 2021 volgt een uitzondering op de avondklok voor paardenverzorgers, mede op aandringen van de Sectorraad Paarden, wanneer dit (medisch) noodzakelijk wordt geacht voor het welzijn van paarden.

Vanaf 19 februari 2021 worden voor de jeugd tot en met 17 jaar weer activiteiten georganiseerd, zoals trainingen en onderlinge dressuurproeven en parcoursen op de eigen vereniging of manege.¹³ Vervolgens zijn vanaf 3 maart groepslessen tot en met 26 jaar buiten toegestaan. Tijdens de persconferentie van 8 maart wordt duidelijk dat volwassenen vanaf 16 maart weer met vier personen buiten mogen sporten in groepen. Groepslessen van vier personen, exclusief instructeur, zijn dan in de buitenlucht toegestaan voor volwassenen vanaf 27 jaar, mits onderling anderhalve meter afstand wordt gehouden. De aankondiging uit de persconferentie van 20 april om de terrassen en horecagelegenheden te heropenen geldt nog niet voor de hippische sportaccommodaties.

Vanaf 19 mei 2021 zijn voor de paardensport de belangrijkste versoepelingen dat binnen paardgereden en lesgegeven mag worden in groepen van maximaal twee personen, op anderhalve meter afstand. Voor de jeugd tot en met 17 jaar gelden hier geen beperkingen. Voor het sporten buiten geldt een maximum van dertig personen voor volwassenen vanaf 27 jaar. Ook bij de paardensport mogen de terrassen van sportaccommodaties onder voorwaarden open. Deze voorwaarden zijn hetzelfde zoals beschreven bij de terrassen van golfbanen.

Vanaf 5 juni zijn groepslessen weer toegestaan, mogen jongeren tot en met 17 jaar weer wedstrijden rijden en is de anderhalve meter-regel losgelaten. Daarnaast mogen de kantines weer open.

Gevolgen coronacrisis voor hippische sport

Uit de laatste FNRS Coronamonitor (VII, week 6, 2021) blijkt dat 68 procent van de ondernemers er vertrouwen in heeft dat zij uit deze coronacrisis kunnen komen. Dat is een stijging ten opzichte van de vorige coronapeiling van de Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra (FRNS) (VI, week 42, 2020), waarin 59 procent van de ondernemers het volste vertrouwen had de crisis door te komen.

Personeel

Wat betreft personeel verwacht 16 procent van de ondernemers volgens de laatste FNRS-peiling (VII, week 6, 2021) personeel te moeten ontslaan. Dit is een lichte stijging ten opzichte van de vorige peiling (VI, week 42, 2020). 21 procent heeft geen personeel in dienst en de ruime meerderheid (62,8%) verwacht geen personeel te hoeven ontslaan tijdens de coronacrisis.

Overlevingstijd

¹¹ FNRS (2021). [Vraag antwoord coronamaatregelen paardensport / FNRS](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹² KNHS (2021). [Coronavirus en paardensport *update 3 mei* - KNHS](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹³ KNHS (2021). [Coronavirus en paardensport *update 3 mei* - KNHS](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

Op het gebied van financiën geeft in de laatste FNRS-peiling (VII, week 6, 2021) 56 procent van de ondernemers aan nog een buffer te hebben. Gemiddeld kunnen zij de coronapandemie nog acht maanden uitzitten. 36 procent geeft aan geen inzicht te hebben in of er voldoende financiële buffers zijn. 5 procent heeft binnen één maand extra krediet nodig. Deze cijfers zijn redelijk vergelijkbaar met de vorige FNRS-coronapeiling (VI, week 42, 2020).

Financiële gevolgen

Omzetderving

De FNRS maakt op verzoek kostprijsberekeningen voor haar leden. Door deze exercities heeft de FNRS een goed en actueel beeld van de financiële situatie bij de aangesloten hippische ondernemers. Op basis van deze kennis heeft de FNRS de gevolgen van de coronacrisis voor de omzet van FNRS-bedrijven geanalyseerd. Het totaaloverzicht van 2020 wordt gepresenteerd in tabel 4.4.

Tabel 4.4 Geschatte begrote omzet en omzetderving voor FNRS-bedrijven in 2020, verdeeld naar inkomstenbron (in euro's en percentages)

	Begrote omzet	Geschatte omzetderving	Procentuele omzetderving
Manegeactiviteiten	€ 64.662.500	€ 6.673.502	10%
Pension (stalling en activiteiten) op manege	€ 47.495.000	€ 3.744.798	8%
Pensionstalling en activiteiten pensionstal	€ 24.378.900	€ 961.091	4%
Horeca	€ 19.425.000	€ 11.268.990	58%
Opfok	€ 2.880.000	€ 0	0%
Instructie, sport en training	€ 24.120.000	€ 7.831.269	32%
Evenementen – F-proeven	€ 756.000	€ 192.877	26%
Evenementen – KNHS-wedstrijden	€ 1.134.000	€ 742.915	66%
Evenementen – Ruiterkampen zomer	€ 6.330.000	€ 3.150.392	50%
Totaal	€ 191.181.400	€ 34.565.835	18%

Bron: Analyse FNRS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

In totaal wordt de omzetderving voor de hippische ondernemers over 2020 geschat op een bedrag van ongeveer 34,6 miljoen euro (tabel 4.4). Dit is 18 procent van de geschatte begrote omzet voor 2020.

De voornaamste omzetderving komt voort uit de horeca: ruim 11 miljoen euro. Deze omzetderving is het gevolg van de volledige sluiting van de horeca tijdens de eerste en tweede lockdown. In deze periode bedraagt het omzetverlies volgens de FNRS dan ook 100 procent. In de periode van juni tot en met september 2020 kon de horeca gedeeltelijk open en wordt de omzetderving geschat op 50 procent. Een andere inkomstenbron waar naar schatting veel omzetderving (7,8 miljoen euro) heeft plaatsgevonden is instructie, sport en training. Doordat tijdens de eerste lockdown de instructie en training grotendeels stopgezet werden, verwacht de FNRS voor de maanden maart en april 2020 een omzetderving van 75 procent op deze post. De periode daarna zijn de inkomsten uit instructie aardig hersteld, maar aangezien nog geen (grote) evenementen mogen plaatsvinden, is de training voor deze evenementen grotendeels weggevallen. Het wegvallen van de evenementen is tevens goed te zien in tabel 4.4: het omzetdervingspercentage voor de aan evenementen gerelateerde inkomstenbronnen ligt hoog. Tegenover de posten met een hoge omzetderving staan enkele posten waar de omzetderving relatief gezien meevalt. Zo blijft de omzetderving voor de inkomsten uit pensionstallen (op manege of bij

pensionstal) vooralsnog beperkt. De omzetzijnering voor deze posten komt met name voort uit het feit dat de extra activiteiten van pensionklanten iets zijn afgenomen. De stallingsgelden zijn zo goed als volledig overeind gebleven: de paarden zijn immers gewoon op locaties blijven staan. Voor de inkomsten uit de opfok van paarden schat de FNRS geen omzetverlies. Vooralsnog lijken deze inkomsten geen last te hebben van de coronacrisis en de verwachting is dat dit op korte termijn ook niet zal gebeuren.

In de vorige Monitor Sport en corona kwam de geschatte omzetzijnering met ongeveer 23 miljoen euro lager uit dan dat we op basis van de analyse in deze rapportage zien. Mogelijk zit een verklaring van dit verschil in de berekenmethode. Voor de vorige Monitor Sport en corona heeft de FNRS een globale schatting gedaan van de omzetzijnering over heel 2020 met de informatie die in november 2020 beschikbaar was. Voor de huidige schatting heeft de FNRS op basis van de gegevens over heel 2020 een uitgebreidere analyse kunnen doen van de daadwerkelijke gevolgen voor de branche.

Kostenbesparing

Net zoals voor de fitnesscentra en golfbanen is het voor de hippische ondernemers vooralsnog lastig in te schatten hoeveel kosten in 2020 bespaard zijn. Naar verwachting zal de kostenbesparing voor de hippische ondernemers beperkt zijn, aangezien de meeste kosten gewoon door zijn gelopen. Mogelijk zal enkel een deel van de inkoopkosten van de horeca bespaard zijn.

Aangezien voor de golfbanen ongeveer hetzelfde gold en de hippische ondernemers net als de golfondernemers al eerder de deuren konden openen, ligt het voor de hand om de geschatte bandbreedte voor de kostenbesparing over te nemen. Voor de golfbanen schatten we in dat de kostenbesparing tussen de 1 en 3 procent van de jaaromzet zal bedragen. Op basis van de eerder geschatte jaaromzet komt vervolgens de geschatte kostenbesparing in 2020 voor de hippische ondernemers uit op een bedrag tussen de 1,9 en 5,7 miljoen euro (tabel 4.5).

Tabel 4.5 Geschatte jaaromzet en kostenbesparing hippische ondernemers in 2020 (in miljoenen euro's en percentages)

	Hippische ondernemers
Geschatte jaaromzet (in miljoenen euro's)	€ 191,2
Procentuele kostenbesparing (in procenten van de omzet)	
Minimum	1%
Maximum	3%
Absolute kostenbesparing (in miljoenen euro's)	
Minimum	€ 1,9
Maximum	€ 5,7

Gebruik steunmaatregelen

Hippische ondernemers kunnen gebruik maken van de landelijke steunmaatregelen. Aangezien paardensportbedrijven binnen de SBI-sectorcodering een eigen code hebben (93125 Paardensport en maneges), is voor een aantal van deze steunmaatregelen een specifieke uitsplitsing mogelijk naar paardensportbedrijven.

Voor de NOW 1.0, NOW 2.0 en NOW 3.1 werd voor respectievelijk 3 miljoen, 1 miljoen en 1 miljoen euro steun aangevraagd door de hippische ondernemers (zie bijlage 2, tabel B2.1). Tot en met 28 februari 2021 zijn daarnaast zestig aanvragen gedaan voor de NOW 3.2, maar vanwege de aantallen vermeldt het CBS in zijn overzichten van de generieke steunmaatregelen niet het corresponderende bedrag. Deze regeling stond op het peilmoment nog open, dus het zijn voorlopige cijfers. De TOGS werd door 939

paardensportbedrijven benut voor zo'n 3,8 miljoen euro. Voor zowel de TVL-1 als de TVL Q4 2020 werd voor 1 miljoen euro steun aangevraagd. Bij de TVL Q1 2021 geldt hetzelfde als voor de NOW 3.2: het aangevraagde bedrag wordt niet vermeld in de overzichten van het CBS en de regeling stond op het moment van peilen nog open.

4.5 Zwembaden

Beperkende maatregelen

Na de persconferentie van 3 november 2020 zijn binnenzwembaden in Nederland gesloten. Eind januari 2021 zijn er vier buitenzwembaden open voor inwoners in de eigen gemeente.¹⁴ Op 16 maart 2021 worden voor kinderen tot en met 12 jaar zwemlessen hervat.¹⁵ ¹⁶ Op 24 april zijn 78 buitenzwembaden open in twaalf provincies.¹⁷ Het ziet ernaar uit dat in steeds meer gemeenten buitenzwembaden in fase 2 in aanmerking komen om als eerste hun deuren te openen volgens het corona-openingsplan van de Rijksoverheid.¹⁸ Het stappenplan wil op verantwoorde wijze 'eerst buitensporten mogelijk maken, daarna pas binnen'. Hybride zwembaden, die (deels) open kunnen, volgen de regels van buitenzwembaden.

Vanaf 19 mei 2021 mogen onder strikte voorwaarden binnenbaden weer open.¹⁹ Het ziet ernaar uit dat de toekomstige heropening stapsgewijs zal plaatsvinden, waarbij de activiteiten in zwembaden (mits de opening is goedgekeurd) opnieuw moeten voldoen aan het Protocol Verantwoord Zwemmen. In dat protocol was in 2020 al gedetailleerd beschreven welke activiteiten, maatregelen en beperkingen gelden bij een gedeeltelijke openstelling.²⁰ Het is voor personeel mogelijk om, bijvoorbeeld vanuit de Vereniging Werkgevers in Zwembaden en Zwemscholen (WiZZ), een code te ontvangen waarmee zij gratis een sneltest kunnen laten uitvoeren.

Gevolgen coronacrisis voor de zwembadbranche

Voor de ondernemers binnen de zwembranche is de WiZZ aangesloten bij het POS. De bij de WiZZ aangesloten ondernemers zijn, via de WiZZ, benaderd om deel te nemen aan de POS-vragenlijst.

De WiZZ heeft geen totaalbeeld van alle ondernemers binnen de zwembranche. Zo zijn veel zwemscholen niet aangesloten bij de WiZZ. Om ook deze zwemscholen mee te nemen in de analyses van de ondernemende zwemaanbieders heeft het Mulier Instituut een extra vragenlijst uitgezet via de website van ZwembadBranche, die specifiek bedoeld was voor de zwemscholen die niet aangesloten zijn bij de

¹⁴ NOS Jeugdjournaal (2021). [Steeds meer buitenbaden open: 'koud, maar fijn dat het kan'](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁵ KNZB (2021). [Zwemlessen mogen weer worden hervat](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁶ Nationale Raad Zwemveiligheid (2021). [Zwemlessen mogen weer worden hervat](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁷ Brummel, S. (2021): [LIJST GEOPENDE BUITENBADEN PER PROVINCIE](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁸ Rijksoverheid (2021). [Opening samenleving stap voor stap](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

¹⁹ KNZB (2021). [Mogelijke verruiming voor de zwembaden](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

²⁰ Kabinetsmaatregelen Zwembranche (2020). [Nieuwsbericht-Wijzigingen-nav-Coronamaatregelen](#). Geraadpleegd op 2-6-2021.

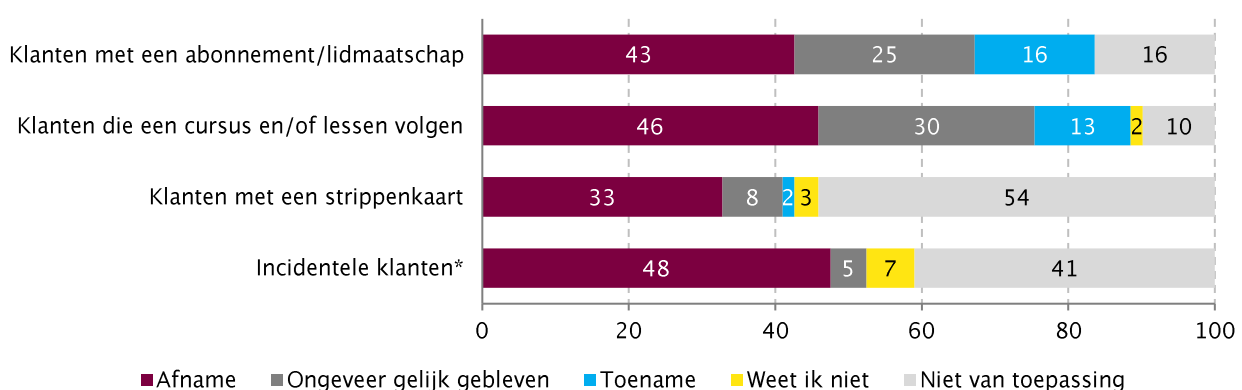
WiZZ. De vragenlijst bevatte dezelfde vragen als voor de leden van het POS en de resultaten worden in deze rapportage samen met de resultaten van de WiZZ besproken. Samen vormen beide groepen de ondernemende zwemaanbieders. De zwembadbranche omvat verder nog gemeentelijke zwembaden en zwemverenigingen. Deze groepen rekenen we echter niet onder de sportondernemers en komen in andere hoofdstukken van deze rapportage aan bod.

In totaal hebben 61 ondernemende zwemaanbieders de POS-vragenlijst volledig ingevuld. Hiervan zijn zeventien respondenten aangesloten bij de WiZZ. De overige 44 zijn zwemscholen die niet zijn aangesloten bij de WiZZ. Vergeleken met het geschatte totale aantal ondernemende zwemaanbieders is daarmee de dekking vrij laag. Volgens cijfers van het POS (zie bijlage 3) zijn er in totaal 691 ondernemende zwemaanbieders in Nederland. 518 daarvan zijn aangesloten bij de WiZZ, waardoor het dekkingspercentage van deze groep in de POS-vragenlijst slechts 3 procent bedraagt. Bij de zwemscholen die niet aangesloten zijn bij de WiZZ ligt de dekking een stuk hoger. Naar schatting omvat deze groep 173 ondernemende zwemaanbieders, waarmee de dekking van de vragenlijst op 25 procent uitkomt. Desondanks blijft de dekking van de gehele groep ondernemende zwemaanbieders laag. Hierdoor moeten de resultaten die we in deze paragraaf presenteren met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Klantenbestand

De coronacrisis heeft zijn weerslag gehad op het klantenbestand in de zwembadbranche, blijkt uit de vragenlijst voor ondernemende sportaanbieders. Het aantal incidentele klanten (klanten zonder een abonnement of lidmaatschap) nam voor 48 procent van de zwemaanbieders af tussen januari 2020 en januari 2021. 43 procent van de ondernemers in de zwembadbranche geeft verder aan dat het aantal klanten met een abonnement en/of lidmaatschap is gedaald. Bij een kwart van de aanbieders is dit ongeveer gelijk gebleven en bij 16 procent is dit aantal toegenomen. Verder is bij ruim 40 procent van de ondernemende zwembadaanbieders (46%) het aantal klanten dat een cursus en/of lessen volgt ook gedaald. Bij 30 procent is dit ongeveer gelijk gebleven (figuur 4.9). Niet alle ondernemende zwemaanbieders hanteren strippenkaarten: meer dan de helft van de respondenten gaf aan dat deze categorie niet van toepassing is. Wanneer wel strippenkaarten worden gehanteerd, ziet men een afname van het verkochte aantal (33% van de responderende zwemaanbieders).

Figuur 4.9 Verandering in het klantenbestand van ondernemers in de zwembadbranche tussen januari 2020 en januari 2021, naar type klanten (in procenten, n=61)

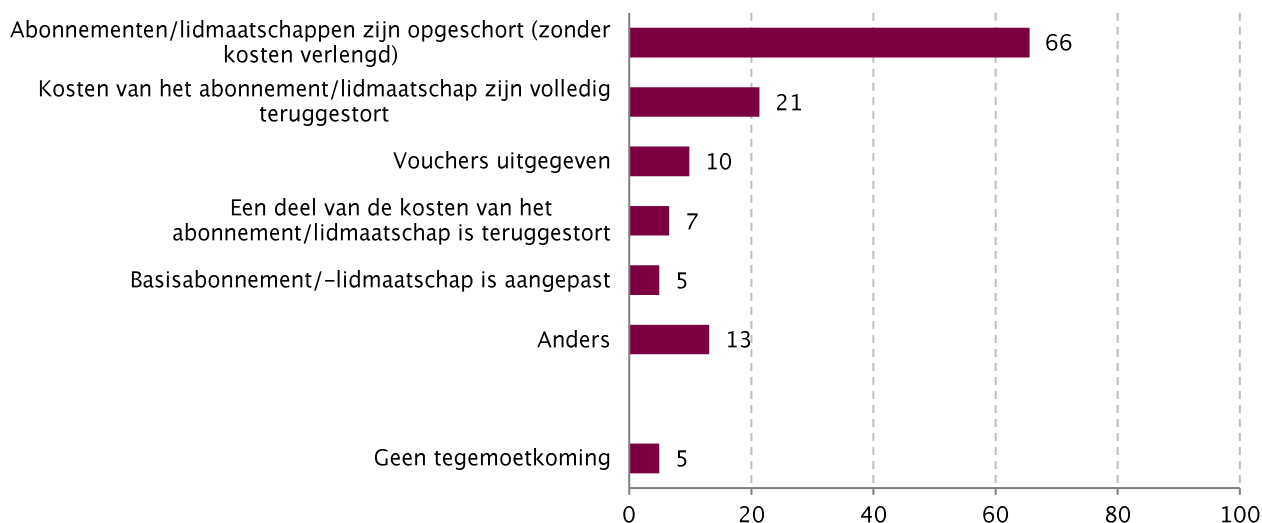
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

* Zonder abonnement of lidmaatschap.

Aan de ondernemende zwembadaanbieders is gevraagd of en, zo ja, hoe zij hun klanten tegemoet zijn gekomen voor de periode waarin niet gesport kon worden. Uit de resultaten blijkt dat twee derde van de ondernemers (66%) abonnementen en/of lidmaatschappen heeft opgeschort. Dat betekent dat deze zonder kosten zijn verlengd (figuur 4.10). Een op de vijf zwembadaanbieders (21%) geeft aan dat zij de

kosten van het abonnement of lidmaatschap volledig hebben teruggestort. Anderen hebben zich juist gefocust op het uitgeven van vouchers, terugstorten van een deel van de abonnementskosten of aanpassen van abonnementen in de basis. Een klein deel van de aanbieders (5%) heeft gekozen om klanten niet tegemoet te komen. Bij 'anders, namelijk' zeggen de ondernemers vooral dat zij inhaallessen/cursussen aanbieden na de lockdown en abonnementen goedkoper willen maken.

Figuur 4.10 Tegemoetkoming van klanten door ondernemers in de zwembadbranche voor de periode waarin niet gesport kon worden (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=61)

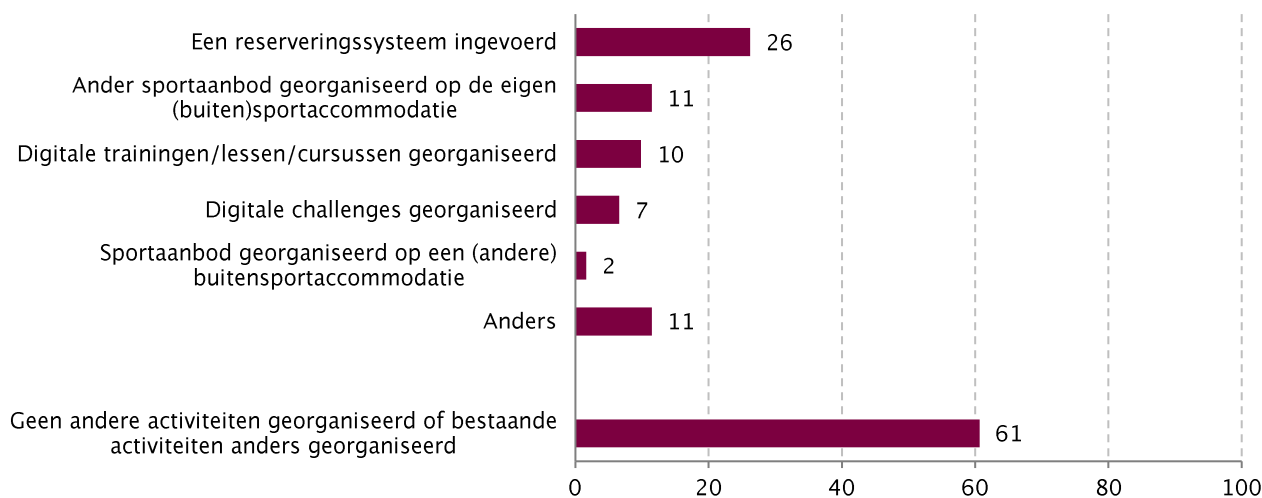

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Verder is gevraagd in hoeverre de zwembadbranche andere activiteiten heeft aangeboden of bestaande activiteiten op een alternatieve manier heeft georganiseerd (figuur 4.11). Uit de vragenlijst blijkt dat verreweg het grootste gedeelte van de zwembadbranche geen alternatief aanbod of alternatieve activiteiten heeft aangeboden (61%). Heel raar is dat niet, aangezien het fysieke karakter van zwembaden zich lastig leent om activiteiten naar buiten of de digitale wereld te verplaatsen.

Toch is er aandacht geweest voor ander sportaanbod. Dat gebeurde vooral op het buitenterrein van de eigen sportaccommodatie (11%). Daarnaast zijn digitale lessen en cursussen (10%) en challenges (7%) georganiseerd. Ruim een kwart van de aanbieders geeft aan (26%) een reserveringssysteem te hebben ingevoerd, zodat bij gedeeltelijke openstelling onder voorwaarden toch op een verantwoorde manier gezwommen kan worden. Bij 'anders, namelijk' zeggen de ondernemende zwembadaanbieders dat vooral 'spelletjes' voor de jeugd zijn georganiseerd, zoals speurtochten, bingo's en knutselopdrachten. Verder komt daar uit de antwoorden naar voren dat zwemaanbieders het zwemaanbod na de lockdown anders willen inrichten, bijvoorbeeld door te investeren in langer zwemmen voor kleinere groepen.

Figuur 4.11 Andere activiteiten georganiseerd of bestaande activiteiten anders georganiseerd door ondernemers in de zwembadbranche (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=61)

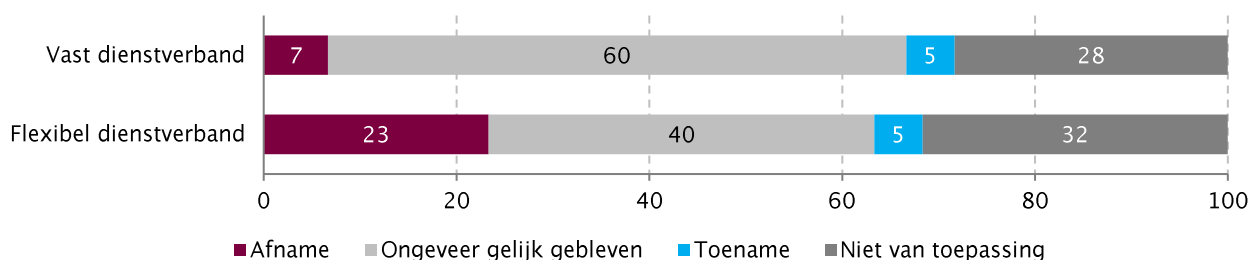

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Personeelsbestand

Wanneer men kijkt naar de veranderingen in het personeelsbestand tussen januari 2020 en januari 2021 (figuur 4.12), is er vooral een corona-effect zichtbaar voor het personeel in flexibel dienstverband binnen de zwembranche. Bijna een kwart van de ondernemende zwemaanbieders (23%) constateert een afname van personeel in flexibel dienstverband. Bij 40 procent is dit ongeveer gelijk gebleven en 5 procent zag een toename in het aantal flexibele contracten. Het aantal medewerkers in vaste dienst was minder volatiel. 7 procent van de ondernemende zwemaanbieders zag een afname en bij 60 procent bleef het aantal medewerkers in vast dienstverband ongeveer gelijk.

Figuur 4.12 Verandering in het personeelsbestand van ondernemers in de zwembadbranche tussen januari 2020 en januari 2021, naar type dienstverband (in procenten, n=60)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Financiële gevolgen

Omzetderving

In de POS-vragenlijst is een vragenblok opgenomen om de financiële gevolgen van de coronacrisis voor de ondernemende aanbieders in kaart te brengen. In dit blok is de ondernemers gevraagd om voor zowel de inkomsten als de uitgaven het begrote en gerealiseerde bedrag voor 2020 op te geven. Aan de hand van het verschil tussen de begroting en de realisatie kunnen vervolgens de omzetderving en kostenbesparing in kaart gebracht worden. Aangezien het uitvragen van deze gegevens gevoelig kan liggen, is in de

vragenlijst ook de optie geboden om aan te geven dat men deze financiële gegevens liever niet deelt. Hierdoor ‘verliezen’ we voor de analyse van de financiële gevolgen enkele respondenten.

Voor de ondernemende zwemaanbieders (al dan niet aangesloten bij de WiZZ) blijven slechts 27 observaties over voor het in kaart brengen van de financiële gevolgen van de coronacrisis. Door het lage aantal observaties geven de resultaten voor de zwembadbranche enkel een voorzichtige indicatie van de daadwerkelijke gevolgen.

Uit de gemiddelde begrote en gerealiseerde omzet komt naar voren dat de ondernemers in de zwembadbranche te maken hebben gehad met een gemiddelde omzetderving van 21 procent over 2020. Deze procentuele omzetderving ligt onder zwemscholen die niet aangesloten zijn bij de WiZZ hoger dan onder ondernemers die wel bij de WiZZ zijn aangesloten (niet in tabel).

Volgens cijfers van het POS bedraagt de totale omzet van de ondernemende zwemaanbieders (WiZZ-leden en niet-WiZZ-leden) in een normaal jaar naar schatting zo’n 500 miljoen euro (bijlage 3). Aan de hand van deze geschatte jaaromzet komt de absolute omzetderving over 2020 uit op ongeveer 106 miljoen euro (tabel 4.6).

Tabel 4.6 Geschatte jaaromzet en omzetderving voor ondernemers in de zwembadbranche in 2020 (in miljoenen euro’s en procenten)

Totaal ondernemers in de zwembadbranche	
Geschatte jaaromzet (zonder coronamaatregelen, in miljoenen euro’s)	€ 500
Procentuele omzetderving (n=27, in procenten)	21%
Absolute omzetderving (in miljoenen euro’s)	€ 106

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

De geschatte omzetderving over 2020 van 106 miljoen euro komt hoger uit dan de schatting die in de vorige monitor gedaan werd. Destijds werd de omzetderving over 2020 geschat op zo’n 90 miljoen euro. Deze schatting werd echter gedaan in november, voorafgaand aan de tweede lockdown, en via een andere methode (globale schatting van de brancheorganisatie). Hierdoor is goed te verklaren dat de geschatte omzetderving over 2020 16 miljoen euro hoger uitkomt in deze monitor.

Kostenbesparing

De kostenbesparing is op dezelfde manier in kaart gebracht als de omzetderving en komt voor de ondernemende zwemaanbieders uit op gemiddeld 9 procent (tabel 4.7). In tegenstelling tot de omzet zijn voor de totale kosten op jaarbasis voor de hele groep geen cijfers beschikbaar bij het POS. Om toch tot een grove inschatting te komen kijken we naar de verhouding tussen de begrote omzet en begrote kosten van een gemiddelde ondernemende zwemaanbieder. Hieruit komt naar voren dat de begrote kosten gemiddeld zo’n 97 procent van de begrote omzet bedragen. Voor de ondernemende zwembadaanbieders komt dit uit op ongeveer 487 miljoen euro. Met een kostenbesparing van gemiddeld 9 procent komt de absolute kostenbesparing over 2020 vervolgens neer op ongeveer 46 miljoen euro.

Het is mogelijk dat in deze kostenbesparing tevens gedeeltelijk het effect van de steunmaatregelen naar voren komt. Een aantal steunmaatregelen heeft invloed op de kosten (bv. kwijtschelden van de huur) en

uit de resultaten van de POS-vragenlijst is niet te achterhalen in hoeverre deze opbrengsten uit steunmaatregelen in de opgegeven kostenbesparing zijn meegenomen.

Tabel 4.7 Geschatte kosten op jaarbasis en kostenbesparing voor ondernemers in de zwembadbranche in 2020 (in miljoenen euro's en procenten)

	Totaal ondernemers in de zwembadbranche
Geschatte kosten op jaarbasis (zonder coronamaatregelen, in miljoenen euro's)	€ 487
Procentuele kostenbesparing (n=27, in procenten)	9%
Absolute kostenbesparing (in miljoenen euro's)	€ 46

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Gebruik steunmaatregelen

Ondernemers in de zwembadbranche kunnen gebruik maken van de landelijke steunmaatregelen. Aangezien zwembaden binnen de SBI-sectorcodering een eigen code hebben (93111 Zwembaden), is voor een aantal van deze steunmaatregelen een uitsplitsing mogelijk naar zwembaden. Daarnaast is in de POS-vragenlijst gevraagd van welke steunmaatregelen gebruik is gemaakt.

Uit de resultaten van de POS-vragenlijst komt naar voren dat het merendeel van de ondernemers (87%; niet in figuur) in de zwembadbranche gebruik heeft gemaakt van de steunmaatregelen. De ondernemers die geen gebruik hebben gemaakt van steunmaatregelen zijn met name zwemscholen die niet aangesloten zijn bij de WiZZ, die aangeven dat ze niet in aanmerking kwamen voor steunmaatregelen.

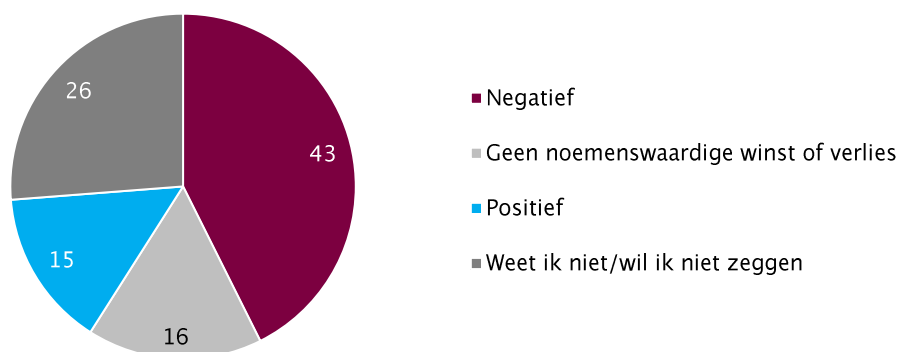
Onder de ondernemende zwemaanbieders die wel steun hebben aangevraagd is de nodige differentiatie om welke specifieke steunmaatregelen het gaat. WiZZ-leden maken vaak gebruik van de TVS en SPUK IJZ, terwijl dat onder zwemscholen die niet zijn aangesloten bij de WiZZ nauwelijks voorkomt. Niet-WiZZ-leden blijken juist vaker de Tozo aangevraagd te hebben. Kwijtschelding van de huur kwam voor de hele groep ondernemende zwemaanbieders bij ongeveer een op de vijf voor (21%; niet in figuur). Aan de niet bij de WiZZ aangesloten zwemscholen die van een andere partij de accommodatie huren (ongeveer 89% van de responderende zwemscholen) is tevens gevraagd of er een andere vorm van compensatie heeft plaatsgevonden voor de huurlasten. Ongeveer twee derde van deze groep gaf aan dat dit het geval was.

Op het niveau van de SBI-code voor zwembaden komt naar voren dat tot en met 28 februari 2021 in totaal voor ongeveer 33 miljoen euro NOW-steun is aangevraagd (zie bijlage 2, tabel B2.1). Deze 33 miljoen euro omvat 16 miljoen euro uit NOW 1.0, 10 miljoen euro uit NOW 2.0, 6 miljoen euro uit NOW 3.1 en voorlopig 1 miljoen euro uit NOW 3.2 (deze regeling staat nog open). Voor de TOGS, TVL-1 en TVL Q4 2020 is steeds 1 miljoen euro aangevraagd, in totaal dus 3 miljoen euro.

Financiële doorwerking

De financiële gevolgen van de coronacrisis werken door op het bedrijfsresultaat van de ondernemende zwemaanbieders, zo blijkt uit de resultaten van de POS-vragenlijst. Ruim 40 procent van de responderende zwemaanbieders (43%) had over 2020 een negatief bedrijfsresultaat (figuur 4.13). Slechts 15 procent had een positief bedrijfsresultaat over 2020.

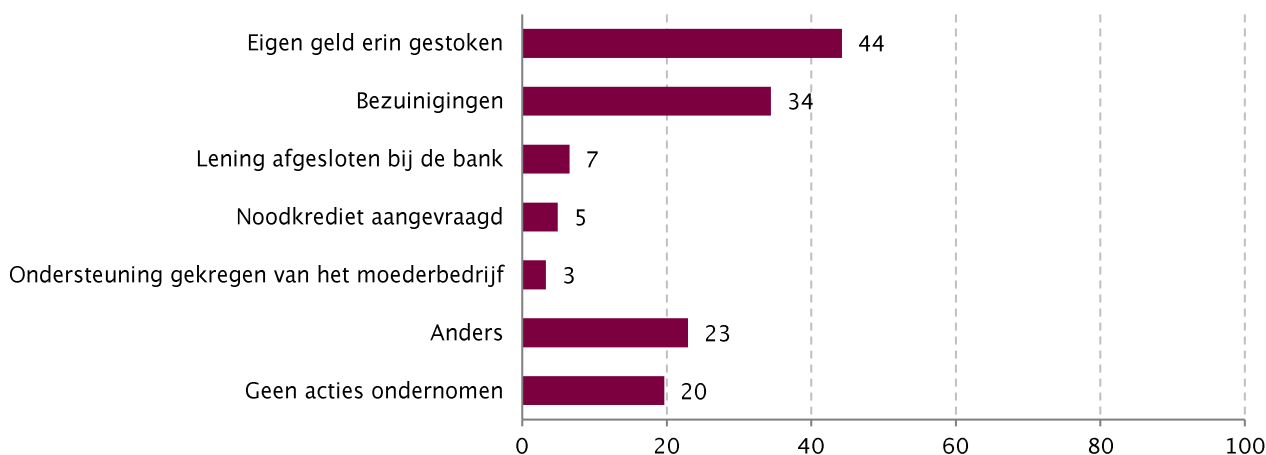
Figuur 4.13 Bedrijfsresultaat (na belasting) over 2020 voor ondernemers in de zwembadbranche (in procenten, n=61)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Om te voorkomen dat ingeteerd moest worden op het eigen vermogen heeft ongeveer 80 procent van de ondernemende zwemaanbieders actie ondernomen (figuur 4.14). Voor een groot deel hield deze actie in dat de ondernemer eigen geld in de onderneming heeft gestoken (44%) of heeft moeten bezuinigen (34%). Daarnaast hebben enkele zwemaanbieders een lening afgesloten (7%), noodkrediet aangevraagd (5%) en/of ondersteuning gekregen van het moederbedrijf (3%).

Figuur 4.14 Ondernomen actie door ondernemers in de zwembadbranche om mogelijk interen op eigen vermogen te voorkomen (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=61)

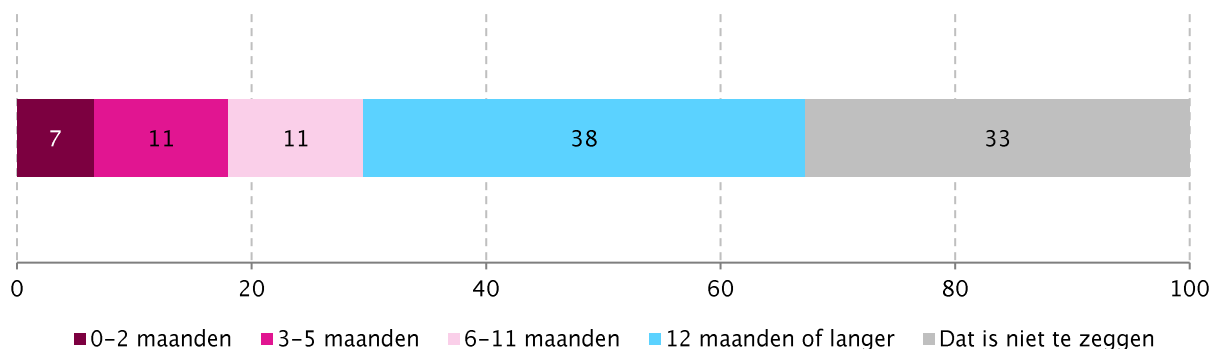

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Verwachtingen voor de toekomst

Wanneer de ondernemende zwembadaanbieders vooruitblikken op de toekomst (figuur, 4.15), stelt een derde van de respondenten (33%) dat het niet is vast te stellen hoelang zij de continuïteit van hun onderneming kunnen waarborgen. 38 procent denkt de huidige situatie twaalf maanden of langer te kunnen volhouden. 29 procent van de ondernemende zwembadaanbieders verwacht de huidige situatie minder dan elf maanden vol te kunnen houden; 7 procent verwacht zelfs na twee maanden al om te vallen. Deze cijfers tonen aan dat de coronapandemie en de bijbehorende maatregelen voor bijna een derde (29%) van de zwembadbranche stevige gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering en het waarborgen van de continuïteit.

Figuur 4.15 De termijn waarop ondernemers in de zwembadbranche de continuïteit van de onderneming verwachten te kunnen waarborgen, april 2021²¹ (in procenten, n=61)

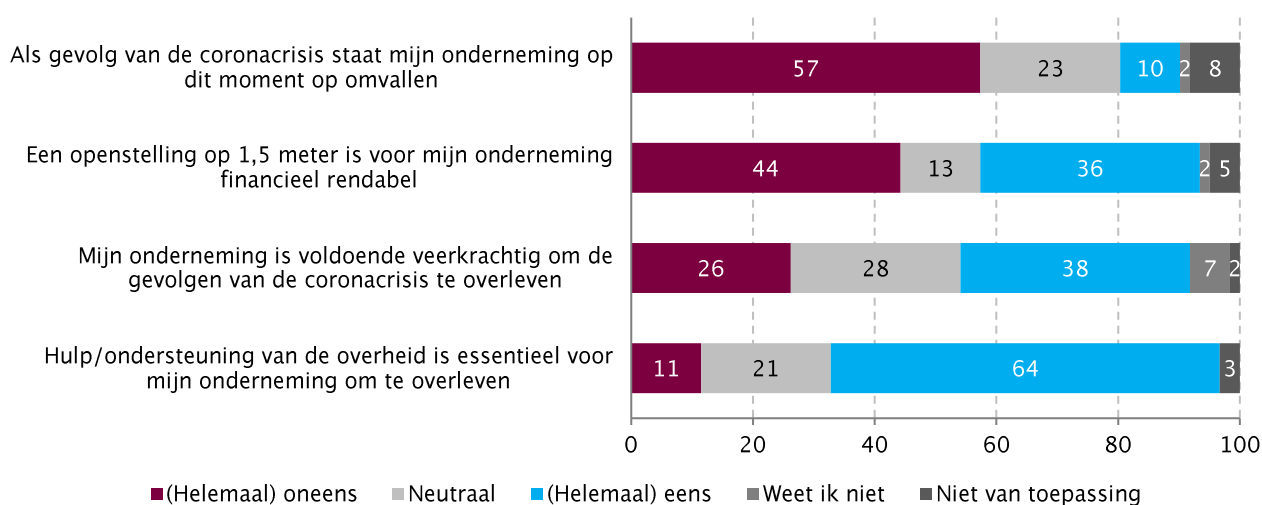
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

In figuur 4.16 zien we de verwachting voor de toekomst volgens de ondernemers in de zwembadbranche verder uitgesplitst in een aantal stellingen. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de ondernemers (57%) (helemaal) niet verwacht om te vallen als gevolg van de coronacrisis. Tegelijkertijd is 44 procent van de ondernemende zwembadaanbieders het (helemaal) oneens met de stelling dat ‘een openstelling op 1,5 meter’ voor hun onderneming financieel rendabel is. 36 procent van de ondernemende zwembadaanbieders is het er overigens wel (helemaal) mee eens dat een openstelling op anderhalve meter financieel rendabel zou zijn.

Een kwart van de aanbieders in de zwembadbranche denkt onvoldoende veerkrachtig te zijn om de gevolgen van de coronacrisis te overleven; 38 procent heeft dit geloof wel. De meerderheid van de ondernemende zwembadaanbieders (64%) is bovendien (helemaal) van mening dat ‘hulp en steun’ van de overheid noodzakelijk zijn om als onderneming door de crisis te komen; slechts 11 procent is het daar (helemaal) mee oneens.

²¹ Gegeven het huidige pakket aan steunmaatregelen en de huidige beperkende coronamaatregelen.

Figuur 4.16 Verwachtingen voor de toekomst volgens de ondernemers in de zwembadbranche (in procenten, n=61)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

4.6 Overig aanbod sportondernemers

Beperkende maatregelen

Het overige aanbod is op verschillende manieren beperkt door de coronamaatregelen, doordat in deze overige groep ondernemende sportaanbieders zowel binnen- als buitensporten zitten. Zo hebben de binnensporten langer en meer hinder ondervonden van de coronamaatregelen dan de buitensporten.

De binnensporten binnen deze groep zijn: biljartcentra (KNBB), budosportscholen (Judobond), dansscholen (Dansondernemers Nederland), indoor skicentra (SNOWPROs), indoor klim- en bergsportcentra (Klimsport), squashcentra (SBN), vechtsportcentra (Vechtsport Autoriteit) en yogacentra (VYsN). De buitensporten in deze groep zijn: airsoftcentra (NABV), buitensportbedrijven (VeBON), skatecentra (Skateboard Federatie Nederland) en watersportcentra (HISWA-RECRON). Zij hebben naar verwachting iets minder last gehad van de gevolgen van de coronacrisis.

Gevolgen coronacrisis

Zoals eerder besproken is onder de overige sportondernemers in samenwerking van het POS een vragenlijst uitgezet om inzicht te krijgen in de (financiële) gevolgen van de coronacrisis. Alle groepen ondernemende sportaanbieders die in dit hoofdstuk tot de groep overig aanbod worden gerekend hebben deelgenomen aan de vragenlijst, met uitzondering van de budosportscholen. In tabel 4.8 wordt de respons zichtbaar per branche na opschonen van de resultaten.

Tabel 4.8 Responsoverzicht voor de groep overige sportaanbod op de POS-vragenlijst vergeleken met het aantal bedrijven aangesloten bij een brancheorganisatie, volgens cijfers van het POS (in aantallen en procenten)

Branche	Aantal respondenten	Aantal aangesloten bij brancheorganisatie (POS, 2019)	Dekkingspercentage
Airsoftcentra (NABV)	8	29	28%
Biljartcentra (KNBB)	79	1.193	7%
Buitensportbedrijven (VeBON)	3	60	5%
Dansscholen (Dansondernemers Nederland)	113	1.500	8%

Indoor skicentra (SNOWPROs)	16	56	29%
Klim- en bergsportcentra (KlimSport)	44	51	86%
Skatecentra (Skateboard Federatie Nederland)	3	18	17%
Squashcentra (SBN)	25	70	36%
Vechtsportcentra (Vechtsport Autoriteit)	61	1.000	6%
Watersportcentra (HISWA-RECRON)	15	350	4%
Yogacentra (VYsN)	106	370	29%
Totaal	473	4.697	10%

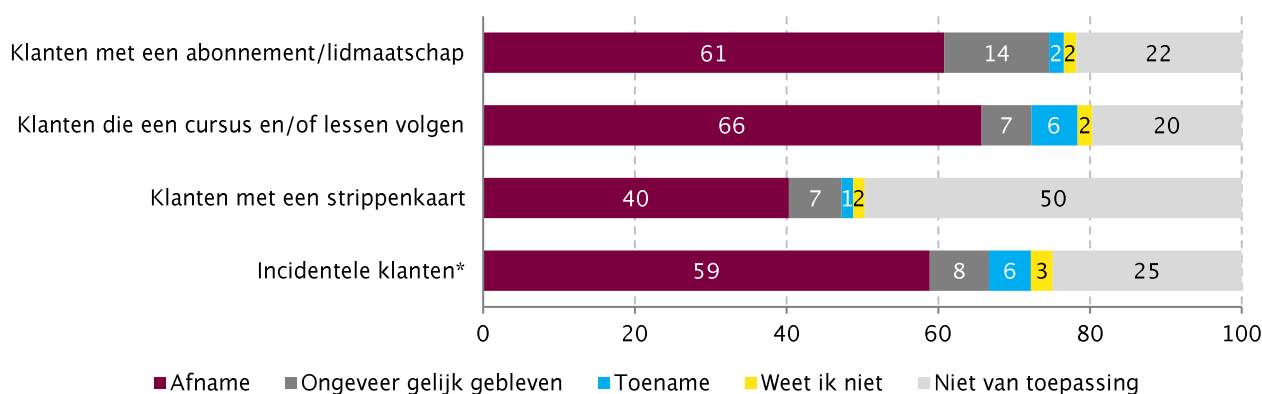
In de analyse en visualisatie van de resultaten nemen we de groep overig sportaanbod als geheel, waarbij we op enkele punten een uitsplitsing maken naar specifieke groepen binnen het overige sportaanbod, als het aantal observaties dit toelaat. Om te corrigeren voor de wisselende grootte van de branches hanteren we een weegfactor aan de hand van het totale aantal bedrijven per branche volgens cijfers van het POS (zie bijlage 3).

Klantenbestand

De meerderheid van de groep overige ondernemende sportaanbieders ervaart als gevolg van de coronapandemie een harde klap als het gaat om ledenontwikkeling en behoud van (incidentele) leden. Zo geeft 61 procent van de overige sportondernemers aan dat er sprake is geweest van een afname in klanten met een abonnement of lidmaatschap tussen januari 2020 en januari 2021 (figuur 4.15). Bij slechts 14 procent van de respondenten is het aantal abonnementen en lidmaatschappen ongeveer hetzelfde gebleven.

Kijkend naar het aantal klanten dat een cursus of lessen volgt, neemt zelfs twee derde van de overige ondernemende sportaanbieders (66%) een afname waar. Voor het aantal klanten met een strippenkaart constateert 40 procent van de aanbieders een afname. Daarnaast geeft een meerderheid van de ondernemers (59%) aan incidentele klanten te zijn verloren. Deze cijfers samen geven een impressie van de impact van de coronapandemie op het klantenbestand van het overige sportaanbod, waarbij ondernemers vooral zullen worstelen met de vraag in hoeverre deze ontwikkeling (en het verlies van leden) een blijvend karakter heeft na de crisis.

Figuur 4.15 Verandering in het klantenbestand van ondernemers binnen het overige aanbod tussen januari 2020 en januari 2021, naar type klanten (in procenten (gewogen), n=473)

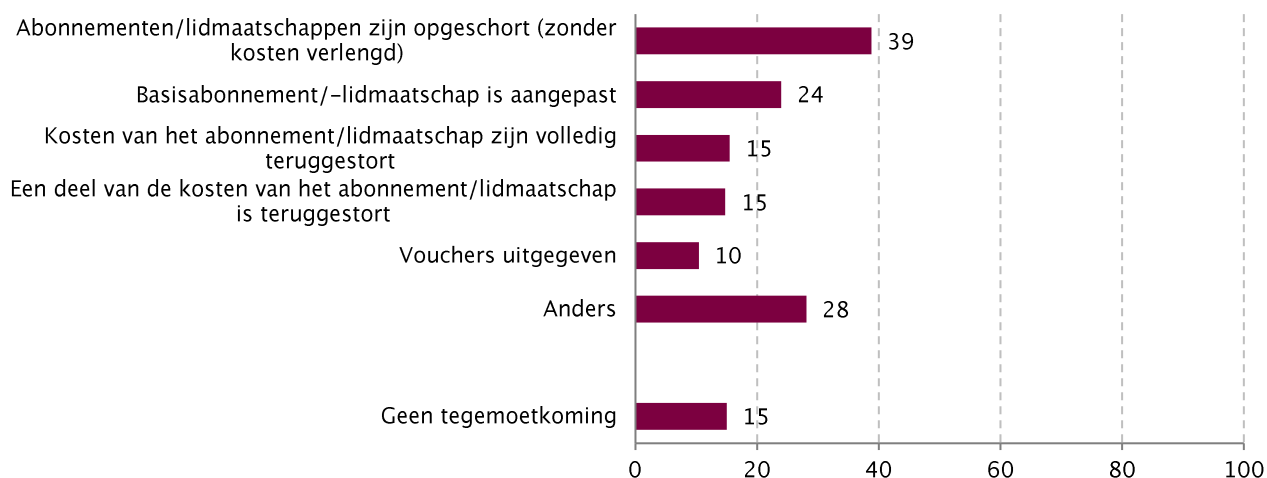
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

* Zonder abonnement of lidmaatschap.

In figuur 4.16 wordt weergegeven op welke manier de overige ondernemende sportaanbieders hun klanten tegemoet zijn gekomen voor de periode waarin niet gesport kon worden. Hieruit blijkt dat de overige aanbieders hier verschillend mee zijn omgegaan. 39 procent heeft de abonnementen en lidmaatschappen opgeschort. Bijna een kwart (24%) van de overige sportaanbieders heeft iets aangepast in de basisabonnementen en/of -lidmaatschappen.

Bij 'anders, namelijk' vallen in grote lijnen drie soorten aanvullende antwoorden op. Allereerst is het (verloren) bestaande aanbod zoveel mogelijk omgezet naar een digitaal aanbod, zodat klanten vanuit huis konden sporten met behulp van instructeurs. Ten tweede heeft een aantal ondernemers de accommodatie uitgebreid of verbouwd en/of deze naar een buitenlocatie verplaatst. Ten derde valt op dat de overige sportaanbieders een beroep doen op hun leden en klanten om toch door te betalen (al dan niet op een alternatieve manier). Dit gebeurde vaak met bijkomende voordelen voor klanten, zoals een maand gratis sporten, gratis koffie of tijdelijk sporten met een personal trainer na de lockdown.

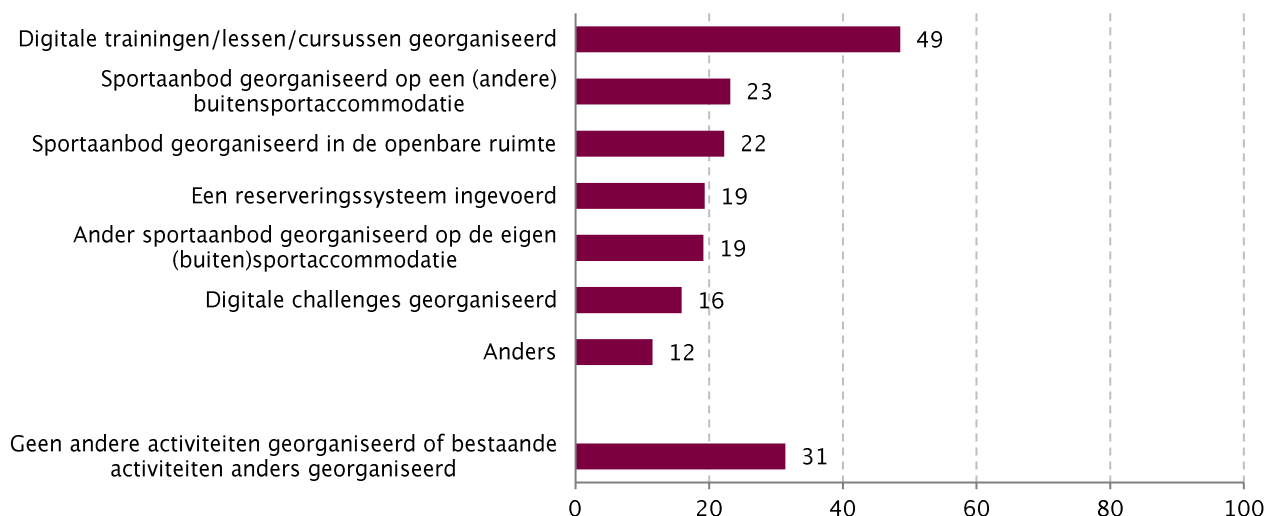
Figuur 4.16 Tegemoetkoming van klanten door ondernemers binnen het overige aanbod voor de periode waarin niet gesport kon worden (in procenten (gewogen), meer antwoorden mogelijk, n=473)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Wanneer we kijken naar de manier waarop de overige ondernemende sportaanbieders zich hebben aangepast aan de coronapandemie door hun aanbod te innoveren of te veranderen, valt direct de overgang naar een digitale omgeving op (figuur 4.17). Bijna de helft van de overige sportaanbieders (49%) heeft de bestaande activiteiten of het bestaand aanbod digitaal georganiseerd of uitgebreid. Dit geldt zeker voor het pakket aan lessen en cursussen, maar ook voor het aanbieden van digitale challenges (16%). Verder hebben de overige sportaanbieders hun activiteiten op andere locaties georganiseerd (23%) of deze in de openbare ruimte vormgegeven (22%). Bijna een vijfde van de aanbieders (19%) heeft een reserveringssysteem opgezet, waardoor onder voorwaarden en met beperkte openstelling gesport kon worden. Bijna een derde van de aanbieders heeft geen andere, aanvullende activiteiten georganiseerd of bestaande activiteiten anders georganiseerd.

Figuur 4.17 Andere activiteiten georganiseerd of bestaande activiteiten anders georganiseerd door ondernemers binnen het overige aanbod (in procenten (gewogen), meer antwoorden mogelijk, n=473)

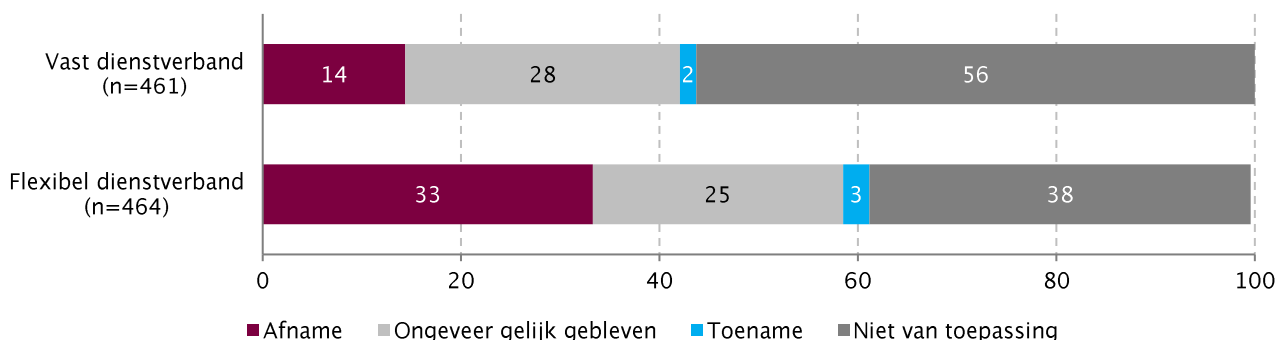

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Personeelsbestand

Bij de overige sportondernemers is een verandering waar te nemen in het personeelsbestand. Die uit zich, net als bij zwembaden, met name in het verloop van flexibele dienstverbanden. Een derde van de sportaanbieders (33%; figuur 4.18) constateert een afname in het aantal medewerkers met een flexibel dienstverband tussen januari 2020 en januari 2021. De vaste dienstverbanden zijn minder beweeglijk, maar ook daarin constateren de overige sportaanbieders een afname. Bij 14 procent van de aanbieders is sprake van een afname van het aantal vaste medewerkers. Verder valt op dat bij zowel het vaste als het flexibele dienstverband relatief grote groepen 'niet van toepassing' hebben geantwoord. Mogelijk werken deze sportaanbieders vooral met vrijwilligers.

Figuur 4.18 Verandering in het personeelsbestand van ondernemers binnen het overige aanbod tussen januari 2020 en januari 2021, naar type dienstverband (in procenten (gewogen))

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Financiële gevolgen

Omzetderving

Volgens de cijfers van het POS (zie bijlage 3) draait de groep overige sportondernemers die heeft meegedaan aan de POS-vragenlijst in een normaal jaar een omzet van ongeveer 1,7 miljard euro (tabel 4.9). Om een schatting te kunnen maken van de omzet die men binnen deze groep als gevolg van de coronacrisis is misgelopen volgen we dezelfde manier van berekenen als beschreven in paragraaf 4.5 bij de ondernemende zwemaanbieders. Hier komt voor de groep overig sportaanbod een omzetderving van 40 procent uit. Dit komt op totaalniveau overeen met een absolute omzetderving van 665 miljoen euro over 2020. Tussen de verschillende branches binnen het overige aanbod zitten de nodige verschillen, maar aangezien de meeste branches binnensporten betreffen die sterk beperkt zijn geweest door de coronamaatregelen, ligt de omzetderving binnen de groep over het algemeen hoog.

Deze geschatte omzetderving ligt hoger dan de schatting die in de vorige monitor naar voren kwam voor 2020. Voor de groep overige sportondernemers kwam destijds de omzetderving in totaal uit op zo'n 552 miljoen euro. Zoals ook bij andere groepen sportondernemers naar voren kwam, was dit wel de schatting voorafgaand aan de tweede lockdown. Dit verklaart in grote mate het verschil, met name doordat grote groepen, zoals de yoga- en dansscholen, gesloten moesten blijven. Daarnaast is de groep uitgebreid. Sinds kort zijn namelijk airsoft- en biljartcentra aangesloten bij het POS. Hierdoor was het voor de huidige monitor ook mogelijk deze groep sportondernemers mee te nemen in de uitvraag.

Tabel 4.9 Geschatte totale jaaromzet en omzetderving voor de groep overig aanbod sportondernemers in 2020 (in miljoenen euro's en procenten)

	2020
Geschatte jaaromzet (zonder coronamaatregelen, in miljoenen euro's)	€ 1.668
Procentuele omzetderving (n= 176, in gewogen procenten)	40%
Absolute omzetderving (in miljoenen euro's)	€ 665

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Voor de kostenbesparing volgen we dezelfde berekenwijze als voor de zwemondernemers. De geschatte kosten op jaarbasis komen voor deze groep uit op bijna 1,2 miljard euro (tabel 4.10). Uit de POS-vragenlijst komt een kostenbesparing van gemiddeld 31 procent naar voren. Op basis hiervan komt de schatting van de absolute kostenbesparing van de groep overig sportaanbod uit op ongeveer 369 miljoen euro.

Tabel 4.10 Geschatte kosten op jaarbasis en kostenbesparing voor de groep overig aanbod sportondernemers in 2020 (in miljoenen euro's en procenten)

	2020
Geschatte kosten op jaarbasis (zonder coronamatregelen, in miljoenen euro's)	€ 1.196
Procentuele kostenbesparing (n=176, in gewogen procenten)	31%
Absolute kostenbesparing (in miljoenen euro's)	€ 369

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

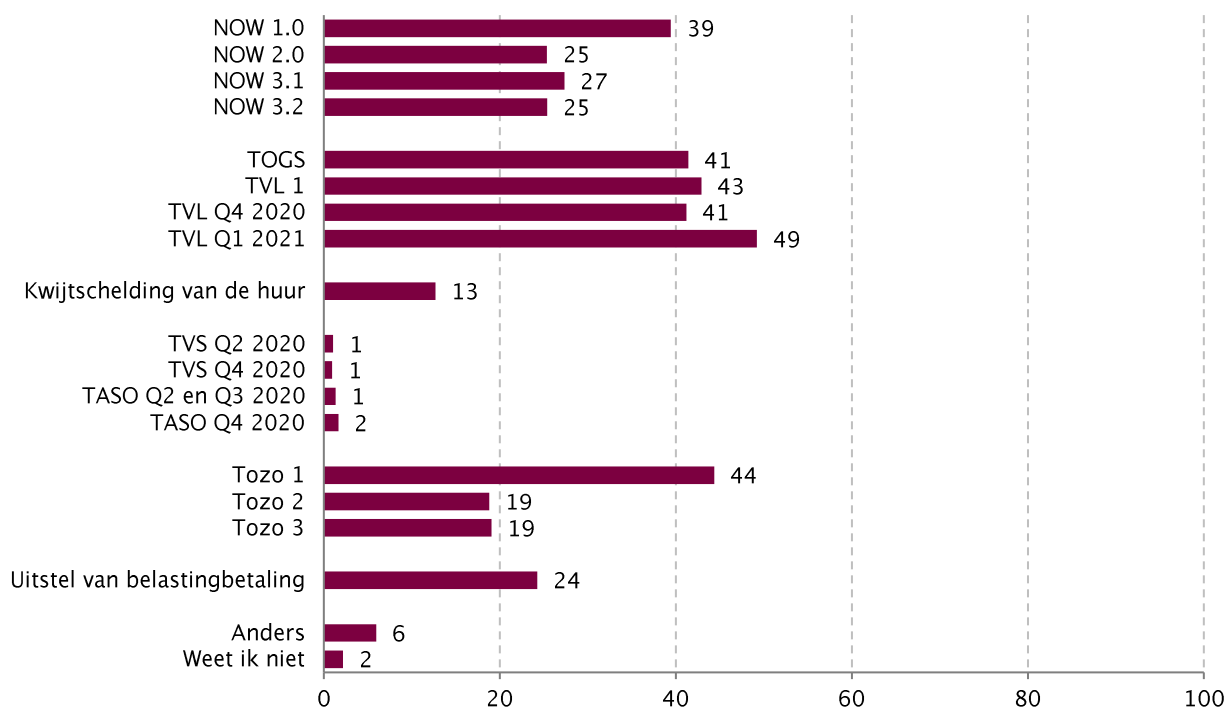
Gebruik steunmaatregelen

De ondernemende aanbieders kunnen gebruik maken van de landelijke steunmaatregelen. De verschillende branches vallen binnen verschillende algemene SBI-codes. Hierdoor is het niet mogelijk om op basis van landelijke registratiecijfers een uitsplitsing te maken naar de steunmaatregelen voor het overige ondernemende aanbod.

Uit de POS-vragenlijst komt naar voren dat drie kwart van de ondernemers (78%; niet in figuur) binnen de groep overig aanbod gebruik heeft gemaakt van een of meer van de steunmaatregelen. Van de ondernemers die geen steun hebben aangevraagd, gaf het overgrote deel aan dat ze niet in aanmerking kwamen voor de steunmaatregelen (87%; niet in figuur).

Van de ondernemers die wel gebruik hebben gemaakt van steunmaatregelen vroeg bijna 40 procent de NOW 1.0 aan (39%; figuur 4.19). Voor de latere NOW-regelingen zakte dit aandeel naar ongeveer een kwart. De TOGS en de latere TVL-regelingen werden door tussen de 40 en 50 procent van de ondernemers aangevraagd. Verder is het gezien het grote aantal zelfstandigen binnen de groep overig aanbod niet vreemd om te zien dat een deel ook de Tozo heeft aangevraagd. Dit was met name de eerste Tozo (44%). Uitstel van belasting betaling werd door bijna een kwart van de ondernemers aangevraagd (24%).

Figuur 4.19 Aangevraagde steunmaatregelen door de groep overig aanbod sportondernemers in 2020 die één of meer steunmaatregelen hebben aangevraagd (in

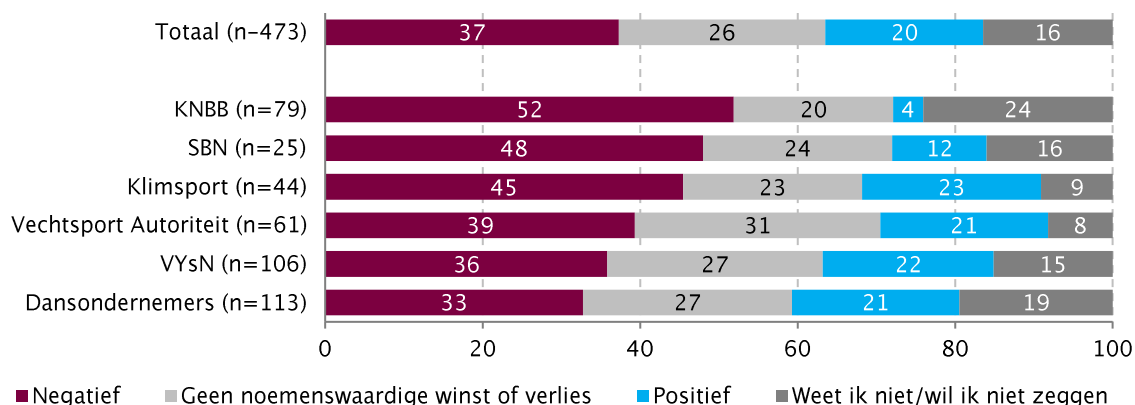
procenten, meer antwoorden mogelijk, n=373)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Financiële doorwerking

Uit het bedrijfsresultaat over 2020 komt een wisselend beeld naar voren voor de groep overig aanbod sportondernemers. Zo'n 37 procent van de ondernemers had over 2020 te maken met een negatief bedrijfsresultaat, terwijl een vijfde van de ondernemers met een positief bedrijfsresultaat het jaar afsloot (figuur 4.20). Tussen de branches zijn de nodige verschillen te zien. Zo was het bedrijfsresultaat over 2020 voor meer dan de helft van de biljartondernemers negatief (52%), terwijl dit maar voor een derde van de dansondernemers gold (33%). Ook het aandeel ondernemers die juist een positief bedrijfsresultaat hadden over 2020 verschilt sterk tussen de branches.

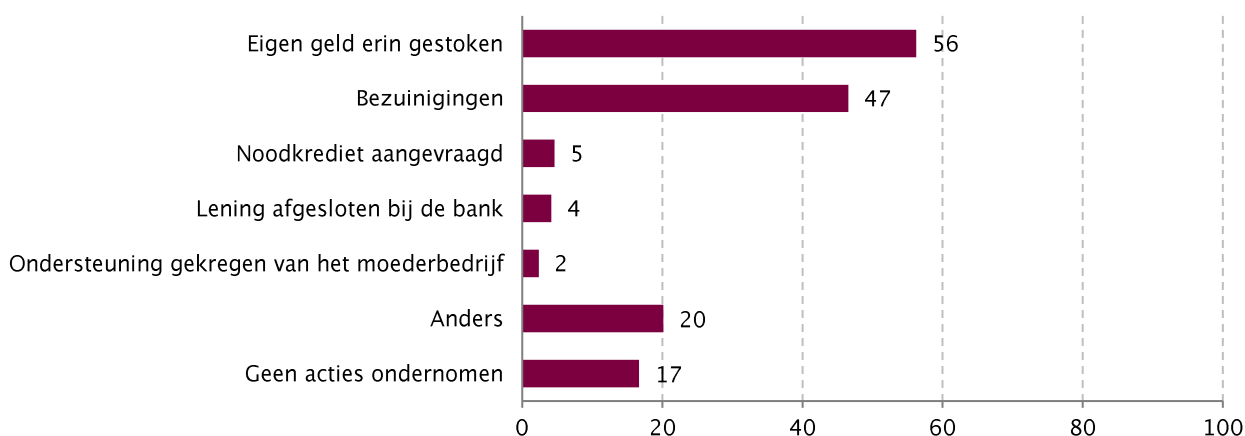
Figuur 4.20 Bedrijfsresultaat (na belasting) over 2020 voor de groep overig aanbod sportondernemers, met uitsplitsing naar enkele branches (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Ruim 80 procent van de ondernemers heeft in 2020 actie ondernomen om mogelijk interen op het eigen vermogen te voorkomen (figuur 4.21). Bij meer dan de helft van de ondernemers ging het hierbij om eigen geld dat in de onderneming werd gestoken (56%), en bijna de helft heeft bezuinigd (47%). Slechts een enkele ondernemer sloot een lening af (4%), vroeg noodkrediet aan (5%) en/of kreeg ondersteuning van het moederbedrijf (2%).

Figuur 4.21 Ondernomen actie door ondernemers in de groep overig aanbod sportondernemers om mogelijk interen op eigen vermogen te voorkomen (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=473)

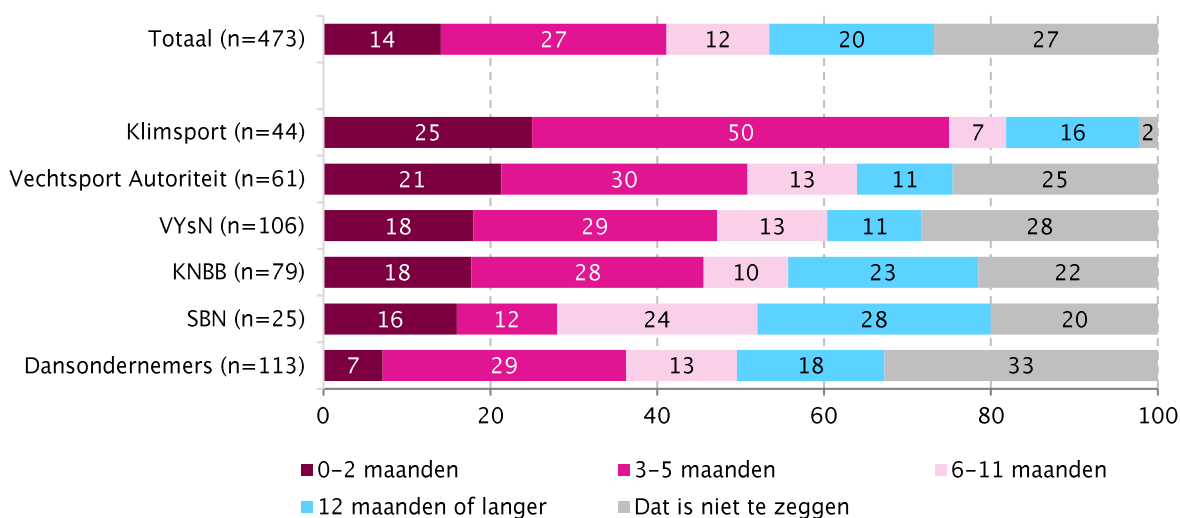

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

Verwachtingen voor de toekomst

In de POS-vragenlijst is gevraagd wat de verwachtingen zijn voor de toekomst en hoe lang de continuïteit van de onderneming kan worden gewaarborgd. Van de groep overige sportondernemers verwacht 41 procent de continuïteit van de onderneming nog maximaal vijf maanden te kunnen waarborgen (figuur 4.22). Tussen de verschillende typen aanbieders bestaan echter de nodige verschillen. Met name binnen de klimsport blijken de zorgen groot te zijn. Daar denkt drie kwart (75%) van de ondernemers dat zij de continuïteit van hun onderneming minder dan vijf maanden kunnen vasthouden. De squashondernemers lijken positiever te zijn over de continuïteit van de onderneming: daarvan verwacht 52 procent het minimaal zes maanden vol te houden.

Figuur 4.22 De termijn waarop ondernemers binnen het overige aanbod de continuïteit van de onderneming verwachten te kunnen waarborgen²², met uitsplitsing naar enkele losse

groepen²³ (in procenten (gewogen))

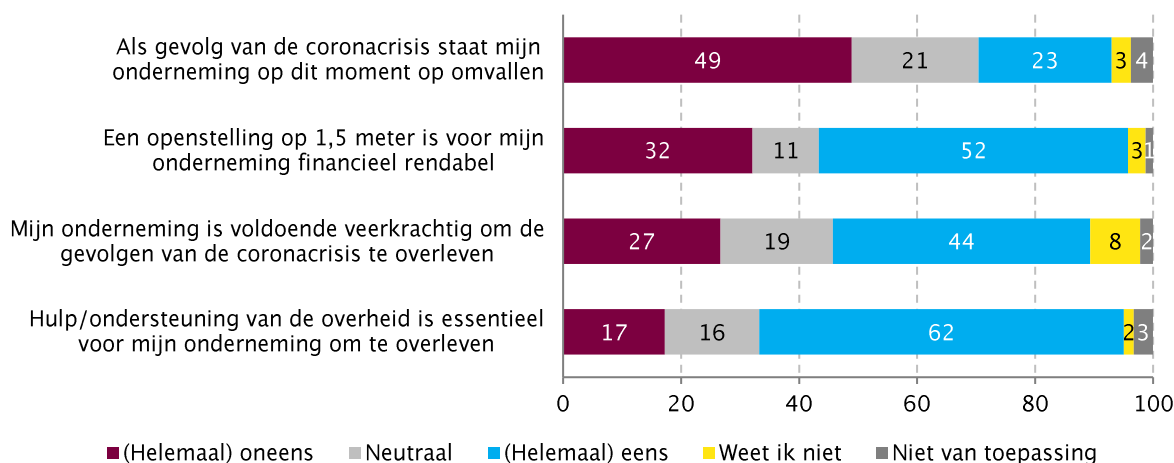
Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

De helft van de overige aanbieders (49%) is het (helemaal) oneens met de stelling dat hun onderneming op omvallen zou staan als gevolg van de coronapandemie (figuur 4.23). Eveneens de helft (52%) is het (helemaal) eens met de stelling dat een openstelling op anderhalve meter voor hun onderneming financieel rendabel zou zijn. 44 procent vindt zijn of haar onderneming dan ook voldoende veerkrachtig om de crisis te doorstaan, maar een ruime meerderheid (62%) acht daarbij overheidssteun wel noodzakelijk om de coronapandemie te overleven.

²² Gegeven het huidige pakket aan steunmaatregelen en de huidige beperkende coronamaatregelen.

²³ In deze figuur laten we voor enkele typen sportaanbieders binnen de groep overig aanbod een uitsplitsing zien. In het totaal zijn alle responderende ondernemers meegenomen, ook typen sportaanbieders die niet als uitsplitsing zijn meegenomen.

Figuur 4.23 Verwachtingen voor de toekomst volgens de ondernemers binnen het overige aanbod (n=473, in procenten (gewogen))

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst ondernemende sportaanbieders ten tijde van corona, april 2021.

4.7 Financiële gevolgen

Zoals beschreven in dit hoofdstuk hebben de sportondernemers de nodige financiële gevolgen ervaren van de coronacrisis. Als we de geschatte omzetderving van alle sportondernemers die in deze rapportage naar voren komen bij elkaar optellen, resulteert dat in een totale geschatte omzetderving in 2020 van ruim 1,4 miljard euro (tabel 4.11). Naar schatting is er daarnaast tussen de 496 en 504 miljoen euro bespaard aan kosten in 2020. Daarmee wordt het verlies voor een deel gecompenseerd, maar nog steeds blijft een verlies van bijna 1 miljard euro over.

Vergeleken met de resultaten van de tweede Monitor Sport en corona komt de schatting in de huidige monitor hoger uit. Destijds raamden we de omzetderving op ongeveer 1,2 miljard euro en de kostenbesparing op 194 miljoen euro. Deze schatting werd destijds echter gedaan in de maanden oktober en november, toen de maatregelen minder scherp waren. Inmiddels weten we dat in december een tweede lockdown van kracht was en daarvoor ook al verschillende sportondernemers de deuren moesten sluiten. Daardoor is het niet verrassend dat we in de huidige monitor op een hogere geschatte omzetderving over 2020 uitkomen.

Het verschil tussen de beide schattingen van de kostenbesparing is opvallend. De kostenbesparing is met name onder de overige groep sportondernemers een stuk hoger. Mogelijk speelt hier mee dat deze kostenbesparing op een andere manier in kaart is gebracht dan in de vorige monitor. Waar eerder een schatting werd gebruikt, hebben we nu de ondernemers gevraagd de gerealiseerde kosten op te geven. Het kan zijn dat de daadwerkelijke kostenbesparing die uit de realisaties naar voren komt groter is dan het 'gevoel' dat men heeft over de kostenbesparing. Daarnaast is het mogelijk dat de ingevulde kosten 'vervuld' zijn door de steunmaatregelen. In de vraagstelling is specifiek aangegeven dat de steun buiten beschouwing gelaten moest worden, maar mogelijk heeft deze toch doorgewerkt in loonkosten of huurlasten.

Tabel 4.11 Geschatte omzetderving en kostenbesparingen voor heel 2020 als gevolg van de coronamaatregelen voor sportondernemers, per categorie sportondernemers (in miljoenen euro's en procenten)

	Geschatte omzetderving (in miljoenen euro's)	Geschatte procentuele omzetderving	Geschatte besparingen (in miljoenen euro's)	Geschatte procentuele kostenbesparing
Fitnesscentra	€ 626,4	44%	€ 70,0	5%
Golfbanen	€ 31,8	7%	€ 9,4–€ 13,5	1–3%
Hippische sportcentra	€ 34,6	18%	€ 1,9–€ 5,7	1–3%
Zwembaden	€ 106,3	21%	€ 46,3	9%
Totaal overige ondernemende aanbieders	€ 664,8	40%	€ 368,6	31%
Totaal	€ 1.463,9		€ 496,2–€ 504,1	

De uiteindelijke totale schade komt lager uit, doordat de sportondernemers gebruik hebben gemaakt van de verschillende steunmaatregelen. Het is echter de vraag in hoeverre de steunmaatregelen toereikend zijn om een groot deel van het verlies te compenseren. Aangezien niet voor alle sportondernemers een duidelijke uitsplitsing te maken is in de gegevens over het gebruik van de steunmaatregelen, is het vooralsnog niet mogelijk om hier een totaalbedrag op te plakken. Voor de groepen waarvoor dit wel mogelijk is (fitness, hippische sport en zwembaden) blijkt de compensatie uit de steunmaatregelen niet dekkend te zijn. Zoals in paragraaf 4.2 naar voren kwam, hebben fitnesscentra in totaal ongeveer 61 miljoen euro aangevraagd via de NOW-, TOGS- en TVL-regelingen die voor 2020 golden. Voor hippische sportcentra en zwembaden kwamen respectievelijk 11 en 35 miljoen euro compensatie vanuit steunmaatregelen naar voren in paragraaf 4.4 en 4.5. In totaal is er dus minstens voor een bedrag van 107 miljoen euro aan steun aangevraagd door de sportondernemers. Daarmee zou de netto schade voor de sportondernemers op maximaal ongeveer 861 miljoen euro uitkomen. Dit laat zien dat de sportondernemers flink geraakt zijn door de coronacrisis. Andere groepen binnen de sport, zoals de sportverenigingen en sportbonden, hebben ook te kampen met de financiële gevolgen, zoals in hoofdstuk 3 en 7 naar voren komt, maar onder aan de streep zorgen de kostenbesparingen en steunmaatregelen hier voor de nodige compensatie. Voor de ondernemers blijft er dus aan netto schade aanzienlijk meer over.

4.8 Conclusie

Sportondernemers in Nederland zijn hard geraakt door de coronacrisis. Met name de ondernemers die binnensportactiviteiten aanbieden moesten voor een lange periode de deuren gesloten houden. Als gevolg hiervan is voor verschillende groepen al een afname in het aantal klanten en/of leden te zien. Daarbij hebben sportondernemers ook personeel laten gaan, wat met name geldt voor de medewerkers met een flexibel dienstverband. Het zorgt voor veel onzekerheid onder de sportondernemers, aangezien de sportactiviteiten niet aangeboden kunnen worden en de schulden verder oplopen. De sportondernemers die voornamelijk buitensportactiviteiten aanbieden ervaren relatief gezien minder hinder van de coronamaatregelen. Zij konden al eerder open, waardoor ze in sommige gevallen juist profiteren van de situatie doordat de rest nog wel gesloten was. Dit is bijvoorbeeld te zien bij de golfbanen, waar het aantal gespeelde rondes flink toenam afgelopen jaar.

Onder aan de streep lopen de sportondernemers alleen in 2020 al ruim 1,4 miljard euro aan inkomsten mis. In tegenstelling tot sportverenigingen en sportbonden (zie hoofdstuk 3 en 7) zorgen de kostenbesparingen en steunmaatregelen maar voor een beperkte mate van compensatie voor de sportondernemers. Hierdoor moeten de sportondernemers een groot deel van de resulterende schade zelf zien op te vangen. Een deel van hen is hierbij genooddaakt eigen geld in de onderneming te steken om het hoofd bovenwater te houden, waardoor bijvoorbeeld pensioenpotjes onder druk komen te staan.

Eind mei (2021) zijn stapsgewijs verdere versoepelingen doorgevoerd waardoor de binnensport in beperkte mate open kan. Dit zorgt voor verlichting voor deze sportondernemers, maar is geen garantie dat alle problemen verdwijnen. De schulden zijn naar verwachting in het begin van 2021 flink opgelopen. Het is daarom zaak voor sportondernemers dat hun ondernemingen snel weer op volle toeren kunnen draaien om zo de omzet weer op gang te krijgen. De beperkte openstelling zorgt voor wat reuring, maar er is meer (omzet en tijd) nodig om de opgebouwde schulden terug te kunnen betalen.

Bijlage 2. Gebruik generieke steunmaatregelen naar SBI-code

Tabel B2.1 Aantal aanvragen van de NOW-regelingen en corresponderende bedragen volgens de stand van zaken tot en met 28 februari 2021, totaal sport en uitgesplitst naar SBI code^a

	NOW 1.0		NOW 2.0		NOW 3.1		NOW 3.2 ^b	
	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>
Totaal sport	4.280	151	1.890	89	2.490	59	1.580	18
85511 Zeil- en surfscholen	30	1	15	.	20	.	10	.
85519 Overig sportonderwijs	535	8	160	3	190	2	165	1
93111 Zwembaden	140	16	110	10	115	6	45	1
93112 Sporthallen en -zalen	220	12	135	8	155	5	100	2
93113 Sportvelden	25	1	10	1	20	.	10	.
93119 Overige sportaccommodaties	340	17	190	10	260	9	190	3
93121 Veldvoetbal	850	31	320	24	500	14	230	2
93122 Veldsport in teams (geen voetbal)	120	2	35	.	85	1	30	.
93123 Atletiek	5	.	5	.	5	.	5	.
93124 Tennis	80	1	25	.	45	.	20	.
93125 Paardensport en maneges	275	3	80	1	120	1	60	.
93126 Wielersport	10	.	5	.	5	.	.	.
93127 Auto- en motorsport	5	.	5	.	5	.	5	.
93128 Wintersport	5	.	.	.	5	.	5	.
93129 Overige buitensport	50	1	15	.	25	.	10	.
9313 Fitnesscentra	675	27	355	13	400	9	310	6
93141 Individuele zaalsport	45	.	15	.	5	.	15	.
93142 Zaalsport in teamverband	5	.	.	.	5	.	.	.
93143 Kracht- en vechtsport	30	1	15	.	20	.	10	.
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	20	1	20	.	25	.	20	.
93145 Denksport	.	.	.	.	.	.	.	.
93146 Sportscholen	435	8	195	3	235	2	190	1
93149 Overige binnensport en omnisport	20	.	10	.	20	.	10	.
93151 Zwem- en watersport	10	.	5	.	5	.	5	.
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport	10	.	5	.	10	.	5	.
93191 Beroepssportlieden	10	1	5	2	5	1	5	.
93192 Hengelsport	.	.	.	.	.	.	.	.
93193 Verzorgen van vistochten	10	.	5	.	5	.	5	.
93194 Supportersverenigingen (sport)	.	.	.	.	.	.	.	.
93195 Organisatie van sportevenementen	165	7	90	4	110	3	75	1
93196 Sportkoepels en -adviesorganen	75	10	45	6	50	3	25	.
93199 Overige sport (rest)	20	1	10	.	15	.	10	.
93291 Jachthavens	45	1	10	.	20	1	10	.

Bron: CBS, 2020 en 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

^a Cellen met te weinig waarnemingen of waar cijfers tot onthulling zouden kunnen leiden, worden door het CBS weergegeven met een punt ('.'). Daarnaast zijn de aantallen aanvragen afgerond op vijftallen en worden de bedragen afgerond op miljoenen euro's.

^b NOW 3.2 was ten tijde van de publicatie van de gegevens nog niet afgesloten. Dit zijn voorlopige cijfers.

Tabel B2.2 Aantal aanvragen van de TOGS- en TVL-regelingen en corresponderende bedragen volgens de stand van zaken tot en met 28 februari 2021, totaal sport en uitgesplitst naar SBI-code^a

	TOGS ^b		TVL-1		TVL Q4 2020		TVL Q1 2021 ^c	
	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>	<i>aantal</i>	<i>mln. euro's</i>
Totaal sport	16.455	66	2.020	23	2.945	33	910	12
85511 Zeil- en surfscholen	105	0,4	15	.	20	.	.	.
85519 Overig sportonderwijs	3.813	15,3	240	1	325	2	140	1
93111 Zwembaden	251	1,0	40	1	50	1	15	.
93112 Sporthallen en -zalen	421	1,7	115	2	160	3	50	1
93113 Sportvelden	98	0,4	20	.	20	.	5	.
93119 Overige sportaccommodaties	694	2,8	185	3	300	7	135	3
93121 Veldvoetbal	1.853	7,4	365	3	830	5	10	.
93122 Veldsport in teams (geen voetbal)	737	2,9	50	.	105	1	.	.
93123 Atletiek	111	0,4	5	.	5	.	.	.
93124 Tennis	862	3,4	55	.	90	.	.	.
93125 Paardensport en maneges	939	3,8	80	1	110	1	25	.
93126 Wielersport	48	0,2	5	.	5	.	.	.
93127 Auto- en motorsport	83	0,3	5	.	5	.	.	.
93128 Wintersport	37	0,1	.	.	5	.	.	.
93129 Overige buitensport	330	1,3	10	.	20	.	5	.
9313 Fitnesscentra	1.431	5,7	310	4	265	2	220	3
93141 Individuele zaalsport	286	1,1	5	.	5	.	.	.
93142 Zaalsport in teamverband	200	0,8	5	.	10	.	.	.
93143 Kracht- en vechtsport	238	1,0	15	.	20	.	5	.
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	92	0,4	25	.	35	1	20	.
93145 Denksport	24	0,1	5	.	5	.	5	.
93146 Sportscholen	1.119	4,5	200	2	235	2	170	2
93149 Overige binnensport en omnisport	127	0,5	10	.	20	.	10	.
93151 Zwem- en onderwatersport	201	0,8	.	.	10	.	5	.
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport	158	0,6	20	.	20	.	5	.
93191 Beroepssportlieden			5	.	5	.	.	.
93192 Hengelsport	15	0,1	.	.	5	.	.	.
93193 Verzorgen van vistochten	40	0,2	10	.	15	.	5	.
93194 Supportersverenigingen (sport)			.	.	5	.	.	.
93195 Organisatie van sportevenementen	586	2,3	180	4	175	4	55	1
93196 Sportkoepels en -adviesorganen			15	.	30	.	5	.
93199 Overige sport (rest)	104	0,4	25	.	25	1	5	.
93291 Jachthavens	153	0,6	5	.	15	.	5	.

Bron: RVO, 2020 en CBS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

^a Cellen met te weinig waarnemingen of waar cijfers tot onthulling zouden kunnen leiden, worden door het CBS weergegeven met een punt ('.'). Daarnaast zijn de aantallen aanvragen afgerond op vijftallen en worden de bedragen afgerond op miljoenen euro's.

^b Voor de TOGS-regeling zijn tevens aanvragen gedaan door bedrijven onder de SBI-codes 93 Sport en recreatie (2 miljoen euro) en 56.29 Kantines en contractcatering (3,2 miljoen euro). Deze aanvragen worden

wel meegenomen in het totaal voor de sport, maar worden niet los weergegeven in de tabel. De SBI-codes waarvoor het aantal en bedrag mist kwamen niet in aanmerking voor de TOGS.

^cTVL Q1 2021 was ten tijde van de publicatie van de gegevens nog niet afgesloten. Dit zijn voorlopige cijfers.

Tabel B2.3 Aantal aanvragen van de Tozo-regelingen (Tozo-1 en Tozo-2) en corresponderende bedragen volgens de stand van zaken tot en met 28 februari 2021, totaal sport en uitgesplitst naar SBI-code^a

	Tozo-1 en Tozo-2
Totaal sport	8.920
85511 Zeil- en surfscholen	80
85519 Overig sportonderwijs	6.560
93111 Zwembaden	10
93112 Sporthallen en -zalen	50
93113 Sportvelden	.
93119 Overige sportaccommodaties	140
93121 Veldvoetbal	.
93122 Veldsport in teams (geen voetbal)	.
93123 Atletiek	.
93124 Tennis	40
93125 Paardensport en maneges	320
93126 Wielersport	10
93127 Auto- en motorsport	20
93128 Wintersport	.
93129 Overige buitensport	50
9313 Fitnesscentra	410
93141 Individuele zaalsport	10
93142 Zaalsport in teamverband	.
93143 Kracht- en vechtsport	70
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	10
93145 Denksport	10
93146 Sportscholen	510
93149 Overige binnensport en omnisport	20
93151 Zwem- en onderwatersport	20
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport	20
93191 Beroepssportlieden	120
93192 Hengelsport	.
93193 Verzorgen van vistochten	30
93194 Supportersverenigingen (sport)	.
93195 Organisatie van sportevenementen	280
93196 Sportkoepels en -adviesorganen	40
93199 Overige sport (rest)	80
93291 Jachthavens	10

Bron: CBS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

^a Cellen met te weinig waarnemingen of waar cijfers tot onthulling zouden kunnen leiden, worden door het CBS weergegeven met een punt ('.'). Daarnaast zijn de aantallen aanvragen afgerond op vijftallen en worden de bedragen afgerond op miljoenen euro's.

Bijlage 3. Kerncijfers Ondernemende sportaanbieders

Tabel B3.1 Kerncijfers per categorie ondernemende sportaanbieders

Branche	Brancheorganisatie	Aantal bedrijven ^b	Aantal bedrijven aangesloten bij brancheorganisatie	Ges
Fitnesscentra	NL Actief	4.000	1.000	€ 2.
<i>Kleine studio's (boutiques)</i>		2.000		€
<i>Conventionele centra</i>		2.000		€ 1.
Dansscholen	Dansondernemers Nederland	2.388	1.500	€
Yogacentra	VYsN	1.500	370	€
Biljartcentra	KNBB	1.193	1.193	€
Vechtsportcentra	Vechtsport Autoriteit	1.000	1.000	€
Zwembaden ^a	WIZZ	691	518	€
Budosportscholen	JBN	650	550	€
Watersportcentra	HISWA-RECRON	600	350	€
Hippische sportcentra	FNRS	423	423	€
Squashcentra	SBN	302	70	€
Golfbanen	NVG	200	140	€
Buitensportbedrijven	VeBON	150	60	€
Klim- en bergsportcentra	KlimSport	80	51	€
Indoor skicentra	SNOWPROs	56	56	€
Airsoftcentra	NABV	29	29	€
Skatecentra	Skateboard Federatie Nederland	18	18	€
Totaal		13.280	7.328	€ 4.

Bron: POS, 2021; NL actief, 2021; FNRS, 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

^a Deze categorie betreft commerciële zwembaden.

^b Op basis van de indeling naar typen bedrijven en de schattingen van brancheorganisaties is de verwachting dat sommige categorieën bedrijven overlap met elkaar vertonen, waaronder in aantal bedrijven en aantal medewerkers (bv. voor fitnesscentra, yogacentra, vechtsport en/of budosport).

^c Voor fitnesscentra en hippische sportcentra is de geschatte jaaromzet op basis van cijfers van respectievelijk NL Actief en FNRS, zoals deze in hoofdstuk 4 zijn gepresenteerd.

